

ΟΙ ΠΑΠΑΙ

ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΣ Ο Α΄ ΚΑΙ ΛΕΩΝ Ο Α΄

ΕΝ ΤΑΙΣ ΣΧΕΣΕΣΙΝ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤ. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ
ΚΑΙ ΤΑΣ ΥΠ' ΑΥΤΩΝ ΣΥΓΚΑΛΟΥΜΕΝΑΣ ΟΙΚΟΥΜ. ΣΥΝΟΔΟΥΣ

Α΄

Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρειανισμοῦ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου σύγκλησιν τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικῆς συνόδου (325) ὁ Ρώμης Σίλβεστρος δὲν φαίνεται διαδραματίσας σπουδαῖον πρόσωπον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει στερούμεθα σχετικῶν εἰδήσεων. Ὁ Μ. Θεοδόσιος, ὃν ἔτι αὐτοκράτωρ μόνον τοῦ ἀνατολικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, εἰς τὴν ἐν Κ/πόλει Β΄ οἰκουμ. σύνοδον (381) ἐκάλεσε τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἰδίας αὐτοῦ διοικητικῆς περιφερείας καὶ ἐπομένως ὁ Ρώμης Δάμασος ὁ Α΄ ἔμεινεν ἀμέτοχος αὐτῆς. Πρῶτος ὁ Ρώμης Κελεστίνος ὁ Α΄ (422-432) ἦλθεν εἰς στενοτέρας σχέσεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Β΄ καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ συγκληθεῖσαν Γ΄ οἰκ. σύνοδον, ἀφορμὴν εἰς ταύτας δόντος τοῦ νεστοριανισμοῦ. Μετὰ τὴν λήψιν τῶν σχετικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κ/πόλεως Νεστορίου καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου ὁ Κελεστίνος, συμφώνως πρὸς τὰς παπικὰς ἀρχάς, προέβη δι' ἀπλῆς ῥωμαϊκῆς συνόδου (430) εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Νεστορίου, ὡς δ' ἦτο ἐπόμενον καὶ εἰς τὴν ἀθώωσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἢ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ καταδικασθέντων (Migne PL. τόμ. 50 σελ. 468, 484). Πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τούτων ὁ Κελεστίνος ἀντιπρόσωπον ἑαυτοῦ κατέστησε τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, πρὸς ὃν ἔγραψεν «Auctoritate igitur tecum nostrae sedis ascita, nostra vice usus, hanc exsequeris districto vigore sententiam» (αὐτ. 463, πρβλ. καὶ 483), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «συναφθείσης σοι τοίνυν τῆς ἀθθεντίας τοῦ ἡμετέρου θρόνου, τῇ ἡΐτέρᾳ διαδοχῇ χορησάμενος, ταύτην ἐκβιβάσεις ἀκριβεῖ στερεότητι τὴν ἀπόφασιν». Ἡ ἀθθεντία τοῦ παπικοῦ θρόνου καὶ ὁ ἐπίσημος διορισμὸς αὐτοῦ ὡς παπικοῦ ἀντιπροσώπου θὰ παρεῖχον τῷ Κυρίλλῳ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος, ἵνα ἐφαρμόσῃ τὰς ἀποφάσεις

ταύτας. Ἄλλ' οἱ ἐν Βυζαντίῳ ἄλλως ἐσκέπτοντο περὶ τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Β΄ τὴν 19 Νοεμβρίου τοῦ 430, ἐξ ὀνόματος καὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ δυτικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους Βαλεντινιανοῦ τοῦ Β΄ δι' ἐγκυκλίου ἐκάλεσε τὴν ἐν Ἐφέσῳ Γ' οἰκουμενικὴν σύνοδον διὰ τὴν Πεντηκοστὴν τοῦ ἐπομένου ἔτους (431). Ἐκαστος ἐννοεῖ τὴν δύσκολον θέσιν, εἰς ἣν ὁ Ρώμης Κελεστίνος διὰ τῆς πράξεως ταύτης τοῦ αὐτοκράτορος περιῆλθεν. Ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος εἰς ἀμυχανίαν περὶ τοῦ πρακτείου εὔρεθεις ἠρώτησε τὸν πάπαν «*utrum sancta synodus recipere debeat hominem a se praedicata damnatum, an quia induciarum tempus emensum est, sententia dudum lata perduret*» (Migne τόμ. 50 σελ. 501). Διὰ τῶν λέξεων τούτων ἐν τῇ ἀπαντήσῃ αὐτοῦ ὁ Κελεστίνος ἀποδίδει τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου προβληθεῖσαν ἐρώτησιν. Ὁ καταδεδικασμένος Νεστόριος ἐδικαιούτο νὰ μετάρχη τῆς σιγκαλουμένης συνόδου ἢ παρελθούσης τῆς προθεσμίας ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀπόφασις; Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ Ρώμης θὰ ἠρνεῖτο ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὴν ἐκ νέου ἐκδίκασιν τοῦ αἵρετικοῦ ἢ θὰ συγκατετίθετο, ὅπως παραμερισθῶσιν αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ; Ὑπῆρχον τὰ προηγούμενα παραδείγματα τῆς ἐν Νικαίᾳ οἰκουμ. συνόδου καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ (343), ἀρχικῶς ἐπίσης ὡς οἰκουμενικῆς προβλεπομένης, ἀμφοτέρων δὲ ὑπ' αὐτοκρατόρων συγκληθειῶν, ἡ δὲ δευτέρα εἶχε πρὸς τὴν νῦν παρουσιαζομένην νέαν περίπτωσιν καὶ ταύτην τὴν ὁμοιότητα, ὅτι καὶ τότε εἶχε προηγηθῇ σχετικὴ ἀπόφασις τοῦ Ρώμης. Τότε εἶχεν ἀθωωθῇ ὁ Μ. Ἀθανάσιος καὶ ὁ Μάρκελλος, νῦν εἶχε καταδικασθῇ ὁ Νεστόριος. Ὁ Κελεστίνος δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιταχθῇ εἰς τὴν θέλησιν τῶν αὐτοκρατόρων χωρὶς νὰ γεννήσῃ σοβαρὰς καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀγνώστους συγκρούσεις ἐκκλησίας καὶ πολιτείας. Πρὸς τὰς ἰδέας τῶν παπῶν ἄλλως τε συνῆδε κάλλιστα ἀκόμη ἢ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀνάμιξις τοῦ αὐτοκράτορος καὶ δὴ ἡ τείνουσα εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἡσυχίας τῆς ἐκκλησίας «*Indifficulter et ecclesiarum et catholicae fidei speranda tranquillitas, quando pro hac elaborare christianissimos principes sic videmus*» (αὐτ. 501) καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ τῶν Παροιμιῶν (21. 1) «ὥσπερ ὄρη ὕδατος, οὕτως καρδία βασιλέως· οὗ ἔαν θέλων νεῦσαι, ἐκεῖ ἔκλινεν αὐτήν». Ἐπειτα δὲ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς παλιώδησιν τοῦ Νεστορίου ταχθεῖσα προθεσμία εἶχε παρέλθει καὶ ὑπελείπετο πλέον ἢ τῆς ἀποφάσεως ἐφαρμογὴ, ἐνῶ διὰ τῆς συγκλήσεως νέας συνόδου παρείχετο ἔτι καιρὸς πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν αἵρετικῶν καὶ εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας· «*Studeo quieti catholicae, studeo pereuntis salutī, si tamen voluerit aegritudinem confiteri*» (αὐτ. 502). Ἐνεκα τῶν αἰτίων τού-

των καταλήγει εις την γνώμην «convetui autem nos deesse non dicimus, neque enim ab his absentes esse possumus, quibus nos ubicunque positis fides tamen una conjungit» (αὐτ.). Διὰ τῶν ἔκτεθεισῶν ἐννοιῶν καί ἄλλων ὁμοίων ἀπήντησεν ὁ Κελεστίνος τὴν 7 Μαΐου 431 εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, δηλῶν εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόφασίν του, ὅπως δι' ἀντιπροσώπων μετάσχη τῆς συνόδου καὶ πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον παραμερισθῆ ἢ ἐφαρμογὴ τῆς καταδίκης τοῦ Νεστορίου.

Ὅτε ὁ Κελεστίνος ἔλαβε τὴν ἐγκύκλιον τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Β΄, δι' ἧς ἔκαλεῖτο εἰς τὴν Γ΄ οἴκουμ. σύνοδον, ἀπήντησεν αὐτῷ δι' ἐπιστολῆς (15 Μαΐου 431), ἐν ἧ ἐπαινεῖ αὐτὸν διὰ τὴν φροντίδα, ἣν ἐδείκνυεν, ὅπως ἡ καθολικὴ πίστις διατηρηθῆ ἀκεραία καὶ ἀλώβητος. «Sufficiat licet quod sollicitudo vestrae clementiae circa fidei catholicae defensionem, cui pro Christi Dei nostri amore, qui vestri imperii rector est, adesse modis ommibus festinatis, integram immaculatamque eam, pravorum dogmatum damnato errore, servatis» (Migne 50, 511). Ὁ Κελεστίνος ἀποδέχεται ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ φροντίζη περὶ τῆς πίστεως, λαμβάνων μέτρα κατὰ τῶν αἰρέσεων καὶ σχισμάτων. Ἡ φροντίς αὕτη προέρχεται ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις ἐστὶν ὁ κυβερνήτης τοῦ κράτους. Ἐν μεταγενεστέρα ἐπιστολῇ λέγει ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν αἰώνιον βασιλέα καὶ ἐκ τῆς εὐσεβείας: «aeterna enim sunt quae aeterni regis amore praestantur. . . vestra pietas sic impia vindicat ut quae sunt religiosa defendat» (αὐτ 445). Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς περὶ τῆς θρησκείας φροντίδος τοῦ αὐτοκράτορος ἀναφέρει ὅτι αὕτη ἐπιφέρει τὴν ἐδραίωσιν τῆς βασιλείας καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ: «scientes regnum vestrum sanctae religionis observantia communitum firmitus duraturum. . . subsequuntur enim omnia prospera, si primitus quae Deo chariosa servantur» (αὐτ. 511. 512. πρβλ. καὶ 544). Κατὰ ταῦτα ἡ εὐπραγία τῆς πολιτείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας. Ἐν ἄλλῃ διατριβῇ ¹⁾ ἐδείξαμεν, ὅτι αἱ θεωρίαι αὗται περὶ τῶν σχέσεων ἐκκλησίας καὶ πολιτείας διευτώθησαν ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Θεοδόσιος ὁ Β΄ ἀνέπτυξεν αὐτὰς ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ, δι' ἧς ἐκάλεῖ τὴν Γ΄ οἴκουμ. σύνοδον καὶ εἰς ἣν ἀκριβῶς ἀπαντᾷ ὁ Κελεστίνος. Ὁ Θεοδόσιος ἐξετάζει τὸ ζήτημα ἀπὸ πολιτειολογικῆς ἀπόψεως, εἰσέρχεται εἰς λεπτομερείας περὶ τῆς ἐκ τῆς θρησκείας ἐξαρτήσεως τῆς πολιτείας, διακρίνει ἄμεσον καὶ ἔμμεσον ἐξάρτησιν καὶ ἐκ τῆς

¹⁾ Ἐρευνᾶται περὶ τῶν ἐν τῷ βυζ. κράτει σχέσεων ἐκκλησίας καὶ πολιτείας, τεύχος α΄. σελ. 4. 27 κ. ἐξ. 37 κ. ἐξ. 42 κ. ἐξ. 59.

ἐξαρτήσεως ταύτης ἐξάγει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως φροντίζῃ καὶ περὶ τῆς θρησκείας.¹⁾ Ὁ Κελεστίνος ἐξετάζει τὸ ζήτημα ἀπὸ θεολογικῆς μᾶλλον ἀπόψεως, θίγει αὐτὸ ὅλως γενικῶς καὶ ἀορίστως,²⁾ ἀναφέρει τὴν πολιτικὴν εὐπραγίαν ἀτλῶς ὡς ἀμοιβὴν ληφθεισῶν ἢ ληφθησομένων φροντίδων, εἰς δὲ ἀκριβῶς προτρέπει τὸν αὐτοκράτορα, ὅτε ἡ ἀμοιβὴ αὐτῇ λαμβάνει τὴν μορφήν ἐπιχειρήματος πρὸς ἀποδοχὴν καὶ πραγματοποίησιν τῆς προτροπῆς ταύτης. Πρὸς πίστωσιν τῶν λόγων αὐτοῦ προσάγει τὰ παραδείγματα τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Μωϋσέως, τοῦ Δαυὶδ καὶ τοῦ Προφήτου Ἡλίου (αὐτ. 512, 545), οἵτινες τῇ πίστει καὶ τῷ ζήλῳ ἐσώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν. Οὕτω κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας ἢ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀνάμικτος τοῦ αὐτοκράτορος εἶναι δικαίωμα καὶ καθήκον αὐτοῦ, ἔνεκα τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἡ θρησκεία ἐπὶ τῆς πολιτείας ἔχει, ἐνῶ κατὰ τὸν Κελεστίνον εἶναι ἀπλῶς ἀπόρροια τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, ἐνισχυομένης ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, ὃ ἡ ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἀνάμικτος ἐπὶ τῆς πολιτείας ἔχει. Ὁ Κελεστίνος ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεοδοσίον ἀπαντήσῃ ἔρχεται καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς συγκαλουμένης συνόδου, δέχεται νὰ παράσῃ τὴν συνεργασίαν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποστέλλει ἀντιπροσώπους· «sed huic coelesti curae vel gloriae unusquisque nostrum pro sacerdotali officio operam nostram, in quantum valemus, impendimus; et huic synodo quam esse iussistis, nostram praesentiam in his quos misimus exhibemus» (αὐτ. 511). Οὕτω ρητῶς καὶ ἐπισήμως δέχεται, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ συγκαλῇ συνόδους, θεωρεῖ αὐτὸ αὐτονόητον, ἀρχοῦντως ἐξηγηθὲν ἐκ τῶν προηγηθεισῶν γενικῶν θεωριῶν, ἐπὶ τῆς συγκλήσεως μεταχειρίζεται τὸ ῥῆμα *iussistis* καὶ ἄνευ τινὸς διαμαρτυρίας ὑπακούει εἰς τὴν πρόσκλησιν καὶ μετέχει τῆς συνόδου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου, καθικετεύει τὸν αὐτοκράτορα, ὅπως μὴ ἐπιτρέψῃ καινοτομίαν τινὰ ἐν τῇ πίστει ἢ ταραχὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ν' ἀπαγορεύσῃ ἐν τῇ συνόδῳ τὰς διαλεκτικὰς συζητήσεις· «*pietatem vestram sub divini obsecrantes obtestatione iudicii, ne quid turbidae novitati licere vestra mansuetudo*

¹⁾ Ἐρευναι κτλ. αὐτ. σελ. 27 κ. ἐξ.

²⁾ Ἐν τῇ μνημονευθείσῃ μεταγενεστέρῃ ἐπιστολῇ λέγει· «*Ecce nunc domus Domini orationibus vacant, et vestrum per omnes ecclesias Deo nostro oblati sacrificiis commendatur imperium.*» (Migne, 50, 544). Αἱ διὰ τῆς ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἐπεμβάσεως τοῦ αὐτοκράτορος προκαλοῦμεναι ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχαὶ τῆς ἐκκλησίας συνιστῶσιν αὐτὸν εἰς τὸν Θεόν. Τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἡ μόνῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος λεπτομέρεια.

permittat, neve facultas aliqua his qui divinae majestatis potentiam in humanae disputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax ecclesiastica, tribuatur» (αὐτ.). Ὁ Κελεστίνος ἀρα θητῶς καὶ ἐπισήμως δέχεται ὄχι μόνον ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ συγκαλῆ τὴν σύνοδον, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐποπτεύῃ αὐτὴν καὶ διευθύνῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς.

Ἄλλὰ τίς ἦ θέσις τοῦ Ρώμης Κελεστίνου ἐν τῇ συνόδῳ; Περὶ τούτου διαφωτίζουν ἡμᾶς αἱ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου δοθεῖσαι γραφαὶ ὁδηγίαι καὶ αἱ πρὸς τὴν σύγκλησιν τῆς συνόδου σχετικαὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ. Οὐτε ἐν ταῖς ὁδηγίαις, οὔτε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις ὁ Κελεστίνος ἀπαιτεῖ θητῶς, ὅπως οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ προεδρεύσωσι τῆς συνόδου. Ἐν ταῖς ὁδηγίαις ἐπανειλημμένως συνιστᾷ αὐτοῖς ὅπως συμμορφώνωνται πρὸς τὰς συμβουλὰς καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου (Migne 50, 503), ἐντεῦθεν δὲ ἡδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ὁ Κελεστίνος, πρῶτον μὲν, ὡς πρόεδρον τῆς συνόδου προϋπέθετε τὸν Κύριλλον, δεύτερον δὲ, ἐθεώρει αὐτόν ὡς ἴδιον αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον, καθόσον μάλιστα αὐτόν, ὡς εἶδομεν, εἶχε διορίσει ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Νεστοροῦ. Ἄλλ' ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πρὸς τὴν σύγκλησιν τῆς συνόδου σχετικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κελεστίνου ἀναφέρεται ὁ Κύριλλος ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ διὰ τὴν σύνοδον ταύτην, ἀναφέρονται δὲ ὡς τοιοῦτοι μόνον τρεῖς δυτικοὶ κληρικοί, οἱ ἐπίσκοποι Ἀρκάδιος καὶ Προϊεκτος καὶ ὁ πρεσβύτερος Φίλιππος, ὑπὲρ ὧν δὲν ἀπήτησε τὴν προεδρείαν. Τὸ ζήτημα τῆς προεδρείας ἀκουσίως ἢ ἔκουσίως δὲν ἐθίγη ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου. Οὕτω γράφων πρὸς τὴν σύνοδον (8 Μαΐου 431) ἔλεγε περὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ· «*Diraximus pro nostra sollicitudine sanctos fratres... qui iis quae aguntur intersint, et quae a nobis ante statuta sunt exsequentes. Quibus praestandum a vestra sanetitate non dubitamus assensum*» (αὐτ. 511), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἀπεστείλαμεν τὴν ἡμετέραν ἀναδεχομένους φροντίδα τοὺς ἁγίους ἀδελφούς... οἱ τοῖς πραττομένοις παρέσσονται καὶ τὰ παρ' ἡμῶν πάλαι ὀρισθέντα ἐκβιβάσουσιν». Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ θὰ παρίσταντο ἐν τῇ συνόδῳ καὶ θὰ ἐπεδίωκον τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ. Πῶς θὰ ἔφερον τοῦτο εἰς πέρας, ἔλεγον αἱ μνημονευθεῖσαι ὁδηγίαι. Κατ' αὐτὰς οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι ὄφειλον νὰ μὴ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰς συζητήσεις, ἀλλὰ νὰ κρίνωσι τὰς γνώμας τῶν ἄλλων, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου ὄφειλον νὰ ἐξετάσωσι τὰς ληφθεῖσας ἀποφάσεις καὶ ν' ἀποδεχθῶσιν αὐτὰς μόνον, ἐν ἧ περιπτώσει αὐταὶ ἦσαν σύμφωνοι πρὸς τὴν ἀρχαίαν καθολικὴν πίστιν. «*Si quidem et instructiones quae vobis traditae sunt hoc loquan-*

tur, ut interesse conventui debeatis ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debeatis, non subire certamen. Quod si transactam synodum et redisse omnes episcopos videritis, requirendum est qualiter fuerint res finitae. Si pro antiqua fide catholica res gestae sunt κτλ.» (αὐτ. 503). Κατὰ ταῦτα οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι δὲν θὰ μετείχον τῆς συνόδου ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὰ ἄλλα μέλη αὐτῆς καὶ ἡ γνώμη αὐτῶν δὲν θ' ἀπετέλει παράγοντα τῆς τελικῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ θὰ ἴσταντο ἀπέναντι τῶν ἄλλων μελῶν, ἀπέναντι τῆς συνόδου, λαμβάνοντες κριτικὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς ¹⁾. Ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ἦτο πεπεισμένη, ὅτι ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν κέκτηται αὐθεντίαν καὶ ταύτην οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι, κατὰ ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ Κελεστίνου, ὄφειλον νὰ διατηρήσωσιν· «et auctoritatem sedis apostolicae custodiri mandamus» (αὐτ.). Ἀπέναντι τῆς αὐθεντίας τῆς συνόδου ἴσεται ἡ αὐθεντία τοῦ Ρώμης, ἀμφοτέραι δὲ τίθενται ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου ἐκ παραλλήλου. Ἡ σχέσις τῶν δύο τούτων αὐθεντιῶν σαφηνίζεται καλλίτερον ἐκ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ λόγων τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων. Ὡς γνωστόν, οἱ νεστοριανίζοντες ἀπέσχον τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου τῶν ὀρθοδόξων, οἵτινες πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν (22 Ἰουνίου) προέβησαν εἰς τὴν καταδίκην καὶ καθαιρέσιν τοῦ Νεστορίου. Οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι μετέσχον τῆς δευτέρας συνεδρίας (10 Ἰουλίου), καθ' ἣν ἀνεγνώσθη ἡ πρὸς τὴν σύνοδον ἐπιστολὴ τοῦ Ρώμης, ἐν ἣ, ὡς εἶδομεν, ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ καὶ ἐξέφραξε τὴν πεποίθησιν, ὅτι αὕτη θὰ ἐγίνετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς συνόδου. Ὁ ἐκ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων Προϊετικός ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἀναγνωσθέντα εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς· «... ἵνα ταῦτα, ἃ καὶ πάλαι ὄρισε καὶ νῦν ὑπομνήσαι κατηξίωσεν (ὁ Ρώμης), εἰς πέρας κελεύσῃτε πληρέστερον ἄγεσθαι κατὰ τὸν κανόνα τῆς πίστεως καὶ κατὰ τὸ χρῆσιμον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας» Mansi 4, 1288). Ἡ σύνοδος θὰ ἐκέλευεν, ἵνα ἡ τοῦ Ρώμης ἀπόφασις ἀχθῇ εἰς πληρέστερον πέρας. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ρώμης ἔνεκα ἀκριβῶς τῆς συγκλήσεως τῆς συνόδου εἶχε μείνει ἀνεφάρμοστος, ἡ δὲ σύνοδος ἔργον εἶχε, δεχομένη τὴν ἀπόφασιν ταύτην, νὰ φέρῃ αὐτὴν μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τῆς ἐκτελέσεως. Ὡς ὁ Κελεστίνος καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ πρὸς τὴν σύνοδον ἔγραψεν, ὅτι ἡ σύνοδος ἔπρεπε ν' ἀποφύγῃ

¹⁾ Ἐντεῦθεν καταφαίνεται, ὅτι ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ρώμης καὶ δὴ ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἤμισα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καὶ ἐπομένως εἰς τὸν ἐν Mansi 4. 1123 χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ ὡς «διέπνους καὶ τὸν τόπον τοῦ ἀγιωτάτου καὶ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας Κελεστίνου» δὲν πρέπει νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία.

τὴν ἐξ ὑπ' ἀρχῆς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, ἔπρεπε ν' ἀποφύγη τὰς δογματικὰς συζητήσεις, καὶ νὰ προσχωρήσῃ ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι τοῦτο γενήσεται «*pro universalis ecclesiae securitate*» (αὐτ. 511), οὕτως καὶ ὁ Προϊετός ἀνέπτυξεν, ὅτι τοῦτο γενήσεται «κατὰ τὸν κανόνα τῆς κοινῆς πίστεως καὶ κατὰ τὸ χρήσιμον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας».

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Ρώμης εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν κανόνα τοῦτον τῆς κοινῆς πίστεως, εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ κανὼν τῆς κοινῆς πίστεως καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἀνεπιφυλάκτον ἀποδοχὴν αὐτοῦ ἐκ μέρους τῆς συνόδου. Ἡ σύνοδος ὁμως ἄλλως ἀντελαμβάνετο τὰ πράγματα. Εἰς τοὺς παπικοὺς ἀντιπροσώπους κατέστησεν αὕτη γνωσίον, ὅτι ἔχει ἤδη λάβει ἰδίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἀποφάσεις, ἐβεβαίωσεν ὁμως, ὅτι αὗται εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰς παπικὰς ἀποφάσεις. Ἔτερος παπικὸς ἀντιπρόσωπος, ὁ πρεσβύτερος Φίλιππος, λαβὼν τότε τὸν λόγον εἶπεν· «οὐ γὰρ ἀγνοεῖ ἡμῶν ἡ μακαριότης, ὅτι κεφαλὴ ὅλης τῆς πίστεως ἦ καὶ τῶν ἀποστόλων ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος. . . παρακαλοῦμεν τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ πρὸ τῆς ἡμῶν ἀφίξεως πεπραγμένα ἡμῖν φανερωθῆναι κελεύσητε, ἵνα κατὰ τὴν γνώμην τοῦ μακαρίου πάπα ἡμῶν, ἔτι γε μὴν καὶ τοῦ παρόντος ἁγίου συλλόγου καὶ ἡμᾶς ὁμοίως τῇ αὐτῶν καταθέσει βεβαιώσωμεν» (Mansi, αὐτ. 1289). Ὁ Φίλιππος ζητεῖ, ὅπως οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι λάβωσι γινώσιν τῶν πρακτικῶν τῆς συνόδου, ἵνα μετὰ τὴν σχετικὴν ἔρευναν πιστοποιήσωσι τὴν συμφωνίαν τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ρώμης. Αἱ ἀποφάσεις τῆς συνόδου, κατ' αὐτόν, δὲν παρεμέριζον τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ρώμης, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς συνοδικὰς ἀποφάσεις θὰ εἶχον ἐκεῖναι τὴν ἰδίαν αὐτῶν σημασίαν καὶ ὑπόστασιν. Ὁ Ρώμης ὡς διάδοχος τοῦ Πέτρου εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς πίστεως, ὅπερ σημαίνει, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἔχουσιν ἴδιον κύρος. Ἡ περὶ τοῦ Νεστορίου ἀπόφασις αὐτοῦ ἦτο πλήρης καὶ τελεία, μὴ προσδεομένη τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας ἄλλης ἀρχῆς. Ἡ αὐθεντία τοῦ Ρώμης στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δόντος αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ταύτην. Διὰ τούτων ὁ Φίλιππος δὲν θέλει βεβαίως ν' ἀρνηθῇ τὴν αὐθεντίαν τῆς συνόδου, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ σύγκλησις αὐτῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ρώμης καὶ ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Ρώμης, ὅπως μετάσχη αὐτῆς, θὰ ἦτο ἀκατανόητος, ἀλλ' ὁμιλῶν πρὸς κληρικοὺς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ στηρίξῃ τὴν αὐθεντίαν αὐτῆς, ἀλλ' ὤφειλεν ἀπέναντι αὐτῶν νὰ στηρίξῃ τὴν αὐθεντίαν τοῦ Ρώμης, ὡς ἐτέρας αὐθεντίας παραλλήλου πρὸς τὴν σύνοδον. Ὁ αὐτὸς ἀντιπρόσωπος μετὰ τὴν ἔρευναν τῶν πρακτικῶν τῆς συνόδου εἶπεν· «Οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστι, μᾶλλον δὲ πᾶσι τοῖς αἰῶσιν ἐγνώσθη, ὅτι ὁ ἅγιος καὶ μακαριώτατος Πέτρος, ὁ ἄρχηγος καὶ κεφαλὴ τῶν ἀποστόλων, ὁ κίων τῆς πίστεως, ὁ θεμέλιος τῆς

καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ λυτρωτοῦ τοῦ γένους τοῦ ἀνθρωπίνου τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἐδέξατο καὶ αὐτῷ δέδοται ἐξουσία τοῦ δεσμῆν καὶ λύειν ἁμαρτίας, ὅστις ἔως τοῦ νῦν καὶ αἰεὶ ἐν τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις καὶ ζῆ καὶ δικάζει. Τούτου τοιγαροῦν κατὰ τὴν τάξιν ὁ διάδοχος καὶ τοποτηρητῆς ὁ ἅγιος καὶ μακαριώτατος πάπας ἡμῶν Κελεστίνος, ὁ ἐπίσκοπος, εἰς ταύτην τὴν ἁγίαν σύνοδον διαδόχους ἡμᾶς τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας ἀπέστειλεν. . . ἀσφαλὲς τοιγαροῦν τὸ ἐνεργθῆν κατ' ἐκεῖνον (τοῦ Νεστορίου). . . κατὰ τὸν τύπον πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐπειδὴ συνεστήκασιν ἐν τούτῳ τῷ ἱερατικῷ συλλόγῳ διὰ τε τῶν παρόντων, διὰ τε τῶν πρεσβευτῶν τῶν ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς ἐκκλησίας οἱ παρόντες ἱερεῖς. Διὰ τοι τοῦτο ἀκολουθήσασα τοῖς τύποις τῶν πατέρων καὶ ἡ παροῦσα ἁγία σύνοδος ὥρισε, κατὰ τοῦ βλασφήμου καὶ προπετοῦς προσηνέγκασα ἀπόφασιν. . . ὅθεν γινωσκέτω Νεστόριος ἄλλοτριον ἑαυτὸν εἶναι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας» (Mansi αὐτ. 1296 κ. ἐξ.). Ἐνταῦθα σαφῶς προϋποτίθεται τὸ κύρος καὶ ἡ αὐθεντία τῆς συνόδου, χαρακτηρίζεται ὡς σύμφωνος πρὸς τὸν τύπον πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, τοὺς τύπους τῶν πατέρων, ἀλλ' ἀπέναντι αὐτῆς ὑποστηρίζεται τὸ κύρος καὶ ἡ αὐθεντία τοῦ Ρώμης, ὡς ἐδραζομένη ἐπὶ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμφότεραι αἱ αὐθεντίαι τ. ἔ. ἢ τῆς συνόδου καὶ ἡ τοῦ Ρώμης, τίθενται ἐκ παραλλήλου. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς συνόδου καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου καὶ τὴν δι' ἐκκλησιαστικοῦ ἀποχωρισμοῦ τιμωρίαν τριάκοντα καὶ πέντε ἐπισκόπων, ὁ Ρώμης Κελεστίνος, δι' ἐπιστολῆς τῆς συνόδου λαβὼν γνῶσιν τῶν ἀποφάσεων, ἔγραψεν αὐτῇ «Peracta est a vobis totius summa negotii, agendum nunc est quod instat et restat, ne sit in vacuum laboratum. Longius quidem sumus positi, sed per sollicitudinem totum propius intuemur. Omnes habet beati Petri apostoli cura praesentes, non nos ante Deum nostrum de hoc possumus excusare quod scimus. Nam quamquam haec quae loquimur sanctitas vestra tacuerit, agnovimus tamen omnia diligentius requirentes. Tantae igitur causae finis qui superest actibus vestris quaeso respondeat, quia nolumus in modico vos deesse, qui maxima peregistis» (Migne, 50. 541 κ. ἐξ.). Ἡ σύνοδος, λέγει, ἐπέθηκε τὴν κορωνίδα τοῦ ὄλου ἔργου, ἀλλ' ὑπολείπονται ἔτι τινὰ πρὸς διάπραξιν, ἵνα μὴ εἰς μάτην ὁ κόπος ἀποβῆ. Καίπερ αὐτὸς ἀπώτερον εὐρισκόμενος, πλείον περὶ πάντων φροντίζει. Ἡ τοῦ μακαρίου ἀποστόλου Πέτρου μέριμνα πάντας ἔχει ὑπ' ὄψιν. Ὅσα αὐτὸς λέγει, ἢ τῆς συνόδου ἐπιστολὴ παρασιωπᾷ, ἀλλ' ἐρευνῶν μανθάνει πάντα κάλλιον. Τοσοῦτου ἔργου τὸ ὑπόλοιπον πρέπει νὰ συμπληρωθῆ ὑπὸ τῆς συνόδου, ἣτις μέγιστα ἐτέλεσεν. Δίδει ὁδη-

γίας, ποίαν πολιτείαν νὰ τηρήσωσιν ἀπέναντι τοῦ Νεστορίου καὶ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ. Οὕτω βλέπομεν, ὅτι ὁ Κελεστίνος ἀφ' ἑνὸς ἀναγνωρίζει τὴν αὐθεντίαν τῆς συνόδου καὶ τὸ ὑπ' αὐτῆς τελεσθὲν ἔργον, ἀφ' ἑτέρου, ἀπέναντι αὐτῆς παρατάσσει καὶ ὑποστηρίζει τὴν αὐθεντίαν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ρώμης. Τὸ συνοδικὸν σύστημα ἦτο τὸ καθιερωμένον διοικητικὸν σύστημα τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἀπέτέλουν ἐν αὐτῇ τὴν ἀνωτάτην αὐθεντίαν. Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ρώμης ἐπίσης διεξεδίκουν τὴν ἀνωτάτην ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ αὐθεντίαν. Δύο ἀνώταται αὐθεντίαι κατὰ λόγον φυσικὸν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑφίστανται, ἀλλὰ καὶ ὁ μεταξὺ ἀμφοτέρων ἀγὼν δὲν ἦτο δυνατόν συντόμως νὰ κριθῆ. Καθ' ὅλον το μεταβατικὸν τοῦτο στάδιον οἱ παπικοὶ ἐτόνιζον τὴν αὐθεντίαν τοῦ Ρώμης καὶ ἐφόσον τὸ πρόβλημα τῶν δύο αὐθεντιῶν ἢ δὲν ἐτίθετο ἢ ἐτίθετο μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐλύετο, ὁ τονισμὸς οὗτος ἔφερε κατ' ἀνάγκην ἀμφοτέρας εἰς παράλληλον θέσιν.

B'.

Τὰς σχέσεις, αἷς ὁ Κελεστίνος συνῆψε μετὰ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, συνεχίζει καὶ προάγει ὁ Ρώμης Λέων ὁ Α΄ (440 461) εἰς τοῦτο ἀφορμὴν ἔδωκεν ὁ μονοφυσιστισμὸς. Ὁ Εὐτυχῆς κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς ἐν Κων/πόλει ἐνδημούσης συνόδου (448), ἣτις διετήρει ἀκόμη τὴν ἀρχαιοτέραν αὐτῆς μορφήν, καθ' ἣν μετεῖχον οἱ ἐν τῇ πρωτευούσῃ παρεπιδημοῦντες ἐπίσκοποι, εἰς οἵανδήποτε ἐκκλησίαν καὶ ἂν ἀνήκον, καὶ ἣτις ἐπομένως ἦτο μείζων σύνοδος τῆς μετὰ ταῦτα ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα φερομένης. Ὁ Λέων ἔλαβεν ἐπιστολὰς τοῦ καταδικασθέντος Εὐτυχοῦς καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Β΄. Ἐν τῇ ἀπαντήσῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα (18 Φεβρ. 449) ὁ Λέων διατυποῖ τὰς ἐπομένας ἰδέας, εἰς αἷς παραθέτομεν καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν αὐτοῦ σχετικὰ. α΄) Ἐποδέχεται, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ φροντίζῃ περὶ τῆς πίστεως, λαμβάνων μέτρα κατὰ τῶν αἰρέσεων καὶ σχισμάτων· «Si quidem praeter imperiales et publicas curas piissimam sollicitudinem christianae religionis habetis, ne scilicet in populo Dei aut schismata, aut haereses, aut ulla scandala conualescant» (Migne τόμ. 54·σελ. 735). Τὴν ἐπὶ τούτῳ χαρὰν καὶ ἐπιδοκίμασίαν ἐκφράζει ἐν πλείσταις τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ. β΄) Ἐπερὶ τῆς θρησκείας φροντῖς τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τὰ τελικὰ αἷτια προέρχεται ἐμμέσως ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· «quantum praesidii Dominus ecclesiae suae in fide vestrae clementiae praepararit» (αὐτ. 735, πρβλ. 789 καὶ 910). Ὁ Θεὸς παρεσκεύασε τὴν διὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆ ἐκκλησίᾳ παρασχεθεῖσαν

βοήθειαν. Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Πουλχερίαν ἐκφράζεται οὕτω «*Spiritu Dei incitata*» (αὐτ. 781. 873. 921), ἧτοι πνεύματι Θεοῦ κινήθεισα. Ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ὄχι μόνον ἐκάστοτε ἐνέπνεε τὸν ὑπάρχοντα αὐτοκράτορα, ἀλλὰ βεβαίως ἐφρόντιζεν, ὅπως εἰς τὸν θρόνον φέρῃ τὸ κατάλληλον πρόσωπον. Οὕτω περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ βραδύτερον λέγει «*dum ex magna divinae providentiae misericordia praestitum humanis rebus experior*» (αὐτ. 1031, πρβλ. 1033), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν «καὶ γὰρ ἐκ μεγίστης φιλανθρωπίας τῆς θείας προνοίας τοῖς πράγμασι σὲ τοῖς ἀνθρωπίνους παρεσχημένον ἐδρίσκω». Ἀλλ' ἡ περὶ τῆς θρησκείας φροντίς ἀμέσως προέρχεται ἐκ τῆς πίστεως τοῦ αὐτοκράτορος, ὡς δεικνύει ἡ φράσις τοῦ πρώτου παρατεθέντος χωρίου «*in fide vestrae clementiae*» (πρβλ. αὐτ. σελ. 731. 798. 930 ἔνθα «*amore catholicae fidei*») καὶ γενικώτερον ἐκ τῆς ἀγίας φρονός αὐτοῦ «*de sancta mente*» (αὐτ. 910) καὶ ἐκ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος αὐτοῦ «*spiritu christiano*» (αὐτ. 1074). Χαρακτηριστικαὶ ὁμως τῶν ἰδεῶν τοῦ Λέοντος εἶναι αἱ ἐπόμεναι ἔννοιαι. Ἡ περὶ τῆς θρησκείας φροντίς προέρχεται ἐκ τῆς ἰενοῦσης τῷ αὐτοκράτορι *ιερατικῆς ψυχῆς* «*ut vobis non solum regium, sed etiam sacerdotalem inesse animum*» (αὐτ. 735). Ἐν μεταγενεστέρα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν ἐπιστολῇ (21 Μαρτίου 453) ἀντὶ περὶ ἱερατικῆς ψυχῆς γίνεται λόγος περὶ *ιερατικῆς σπουδῆς* «*vos in quibus et regia potentia et sacerdotalis vigeret industria*» (αὐτ. 1031 κ. ἔξ.), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν «*ἡμᾶς, ἐν οἷς καὶ ἡ βασιλικὴ δύναμις καὶ ἡ ἱερατικὴ ἀνθεὶ σπουδὴ*». (Πρβλ. *pio ἢ piissimo ἢ sancto ἢ glorioso studio* αὐτ. σελ. 933. 1031. 1100. 1019). Ἐν ἐπιστολῇ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν πρὸς τὴν Πουλχερίαν γίνεται λόγος περὶ *ιερατικῆς διδασκαλίας* «*quoniam principibus temporis nostri non solum potentiam regiam, sed etiam sacerdotalem sognoscimus inesse doctrinam*» (αὐτ. 1036). Ἡ περὶ τῆς θρησκείας φροντίς τοῦ αὐτοκράτορος προέρχεται ἐκ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἐνυπαρχούσης ἱερατικῆς διδασκαλίας. Ἐν ἐπιστολῇ ὑπὸ τὴν αὐτὴν αὐθις ἡμερομηνίαν πρὸς τὸν Κῶνον (Κίου) Ἰουλιανὸν γίνεται λόγος περὶ *ιερατικῆς ἀγιότητος* τοῦ αὐτοκράτορος «*ut omnibus excellentiam ipsorum non solum regii culminis, sed etiam sacerdotalis esse appareat sanctitatis*» (αὐτ. 1038). Τέλος ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα (15 Ἀπρ. 454) γίνεται λόγος περὶ *ιερατικῆς διαθέσεως* «*dum in christianissimo principe sacerdotalem experimur affectum*» (αὐτ. 1094, πρβλ. *pio affectu* αὐτ. σελ. 911 καὶ *sancto desiderio* αὐτ. 917). Ὁ Ρώμης Κελεστίνος, ὡς εἶδομεν, τὴν περὶ τῆς θρη

σκείας φροντίδα τοῦ αὐτοκράτορος ἀπέδιδεν εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν αἰώνιον βασιλέα, εἰς τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ, ὁ Λέων εἰς τὰ ἱερατικὰ φρονήματα καὶ τὰ ἱερατικὰ αἰσθήματα τοῦ αὐτοκράτορος.—γ΄) Ἐπιπέπαισμα τῆς περὶ τῆς θρησκείας φροντίδος τοῦ αὐτοκράτορος εἶναι ἡ εὐημερία τοῦ κράτους· «quia tunc est optimus regni vestri status» (Migne 54, 735 πρβλ. 892. 111). Ἡ ἀρίστη τῆς θρησκείας κατάστασις ἐπιφέρει τὴν ἀρίστην τοῦ κράτους κατάστασιν. Ὡς ὁ Κελεστίνος οὕτω καὶ ὁ Λέων ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα γενικῶς καὶ ἀορίστως θίγει τὸ ζήτημα τοῦτο, ὃ ἀνέπτυξαν οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες. Οὗτοι ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐπιδράσεως τῆς θρησκείας ἐξῆγον τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἔχοντος τὸ αὐτοκρ. ἀξίωμα, ὅπως φροντίζη περὶ τῆς θρησκείας. Ὁ Ρώμης Λέων τὴν φροντίδα ταύτην θεωρεῖ ἀπλῶς ὡς ἀπόρροιαν τῶν ἱερατικῶν τοῦ αὐτοκράτορος φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων, τὴν δὲ πολιτικὴν εὐπραγίαν ἀναφέρει ὡς ἀμοιβὴν ληφθεισῶν ἢ ληφθησομένων φροντίδων, εἰς αἷς ἀκριβῶς προτρέπει τὸν αὐτοκράτορα, ὅτε ἡ ἀμοιβὴ αὕτη λαμβάνει τὸν χαρακτηρὰ ἐπιχειρήματος πρὸς ἀποδοχὴν καὶ πραγματοποιήσιν τῆς προτροπῆς ταύτης. Οὕτως ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν Πουλχερίαν (13 Ἀπρ. 451) λέγεται· «non enim Deus aut suae misericordiae sacramentum aut vestri laboris deserit *meritum*, quo dudum subdolum sanctae religionis hostem ab ipsis visceribus ecclesiae depulistis» (αὐτ. 910). Γίνεται λόγος περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀνταμοιβῆς τοῦ αὐτοκράτορος διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς θρησκείας φροντίδα αὐτοῦ. Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν (9 Ἰουν. 451) λέγεται· «Quo utique non solum ecclesiae status, sed etiam vestri robur munitur imperii: ut *merito* ejus expectetis protectionem, cujus colitis veritatem» (αὐτ. 919 πρβλ. καὶ 921). Ἡ ἀμοιβὴ αὕτη ἐν δυοῖν ἐπιστολαῖς πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα (13 Ὀκτ. 449) χαρακτηρίζεται ὡς *προστασία* ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ· «iis enim qui ecclesiam laedunt, expulsis, vestrique provinciis jure, quod justum est, potentibus, atque vindicta adversus haereticos exercita, vestrum etiam imperium Christi dextera defendetur» (αὐτ. 823. 831), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «τῶν γὰρ βλαπτόντων τὴν ἐκκλησίαν ἀπελαθέντων καὶ τῶν ὑμετέρων ἐπαρχιῶν ἀπολανουσῶν τοῦ δικαίου, καὶ τῆς κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἐκδικήσεως γενομένης, καὶ τὸ ὑμέτερον βασίλειον τῇ δεξιᾷ τοῦ Χριστοῦ σκεπασθεῖν». Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν Πουλχερίαν (13 Ὀκτ. 442) χαρακτηρίζεται ὡς *δόξα*· «ut quanto acerbiora facta sunt quibus pro fide regia vos convenit contraire, tanto majore gloria curam ejus in qua excellitis religionis habeatis» (αὐτ. 833, πρβλ. καὶ 1032), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἵνα ὅσῳ χαλεπώ-

τερα γέγονεν, οἷς ὑπὲρ τῆς ῥωμαϊκῆς πίστεως προσήκόν ἐστι ἀντιμαχήσασθαι, τοσοῦτον μεῖζονι δόξῃ καθυπερέχετε, φροντίσῃτε τῆς θρησκείας». Ἡ δόξα αὕτη ἀφετέρου ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδοσίον τὸν Β΄ (25 Ὀκτ. 449) χαρακτηρίζεται ὡς δόξα παρὰ τῷ Θεῷ «et vestram apud Deum crescere glóriam gaudeamus» (αὐτ. 856). Ἄλλως δοῖται τὸ ζήτημα ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Κῶου (Κίου) Ἰουλιανὸν (21 Μαρτ. 453) «ut dum sancto studio pro fide agunt christiani principes, fidenter pro eorum regno supplicent Domini Sacerdotes» (αὐτ. 1037) Οἱ ἱερεῖς εὔχονται ὑπὲρ τοῦ κράτους τῶν τοιούτων ἡγεμόνων. Ἡ περὶ τῆς θρησκείας φροντίς τοῦ αὐτοκράτορος τονίζεται ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν Πουλχερίαν (17 Μαρτ. 440) τιθεμένη ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας «quoniam res humanae aliter tutae esse non possunt nisi quae ad divinam confessionem pertinent et regia et sacerdotalis defendat auctoritas» (αὐτ. 873). Τὰ ἀνθρώπινα πράγματα δὲν εἶναι δυνατὸν ἄλλως νὰ ἐξασφαλισθῶσιν ἢ διὰ τῆς ἐκ μέρους τῆς βασιλικῆς καὶ ἱερατικῆς ἐξουσίας ὑπερασπίσεως τῆς θρησκείας.—δ΄) Περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Εὐτυχοῦς, οὗ ἔνεκα ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε γράψῃ αὐτῷ ἀπέφυγε νὰ ἐκφράσῃ ὠρισμένην γνώμην, πρὶν τελείως ἐν αὐτῷ, προσανατολισθῆ «sed prius de quibus eum aestimat arguendum, instrui nos oportet, ut possit congrue de bene cognitis iudicari» (Migne 54, 736. Ταῦτα ἀναπτύσσει κάλλιον ἐν τῇ πρὸς τὸν Κ/πόλεως Φλαβιανὸν ἐπιστολῇ (18 Φεβρ. 449). Ἐν αὐτῇ ἐκφράζει τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ, διότι ὁ Φλαβιανὸς δὲν ἔσπευσε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐνήμερον τῶν διατρεξάντων «miramur fraternitatem tuam quidquid illud scandali fuit nobis silere potuisse, et non potius procurasse ut primitus nos insinuatio tuae relationis instrueret, ne de rerum gestarum fide possemus ambigere» (αὐτ. 731), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «θαυμάζομεν τὴν σὴν ἰδελφότητα, τὶ αὐτόθι σκάνδαλον γεγένηται, ὅπερ πρὸς ἡμᾶς ἡσυχάσαι δεδύνηται, καὶ μὴ μᾶλλον φροντίσαι ὥστε πρὸ πάντων διδασκαλία σῆς ἀναφορᾶς ἡμᾶς διδάξαι, ἐφ' ᾧ τε ἡμᾶς περὶ τῆς πίστεως τῶν προηθέντων μὴ δύνασθαι ἀμφιβάλλειν». Ὁ Κων/πόλεως Φλαβιανὸς ὡς ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησίαις, οὕτω καὶ τῷ Ρώμης εἶχεν ἀναγγεῖλει τὴν ἕπὸ τῆς ἐνδημούσης συνόδου καταδίκην τοῦ Νεστορίου, ἀλλὰ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα δὲν εἶχον ἐγκαίρως περιέλθει εἰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Λέων ὑποδεικνύει ἴσως ἐνταῦθα, ὅτι Φλαβιανὸς ἔπρεπε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐνήμερον τῆς ὑποθέσεως ὄχι ἄπλῶς μετὰ τὴν καταδίκην, ἀλλ' ἀκριβῶς πρὸ ταύτης, ἵνα ἡ ἀπόφασις εἶναι τῇ γνώσει καὶ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. Ὡς γνωστόν, ὁ Ρώμης Ἰούλιος τῷ 340 εἶχε γράψῃ τοῖς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀρειανοῖς «ἢ ἀγνοεῖτε, ὅτι τοῦτο ἔθος ἦν, πρότερον γρά-

φρεσθαι ἡμῖν καὶ οὕτως ἐνθεν ὀρίζεσθαι τὰ δίκαια; . . . ἔδει πρὸς τὴν ἐν-
ταῦθα ἐκκλησίαν γραφῆναι» (Μ. Ἀθανασίου, Ἀπολογ. 35. Σωκράτους,
'Εκκλ. Ἱστορία Β'. 8. 15 καὶ 16). Ἀλλὰ τούτου μὴ τηρηθέντος καὶ ὑπὸ τοῦ
Φλαβιανοῦ, τοῦ δ' Εὐτυχοῦς ἀνενεχθέντος εἰς τὸν Ρώμης Λέοντα, οὗτος
κατὰ τὴν γνωστὴν παπικὴν περὶ τῶν κανόνων 3-5 τῆς ἐν Σαρδικῇ συν-
όδου ἀντίληψιν θὰ παρουσιάζετο κριτῆς μεταξὺ τοῦ καταδικασθέντος καὶ
τῶν καταδικασάντων, ἀλλὰ πρὶν ἀποφασίση, ἔπρεπε νὰ πληροφορηθῆ κα-
λῶς καὶ ἀξιοπίστως τὰς λεπτομερείας τοῦ ζητήματος. «Sed respicientes
ad causam, facti tui nosse volumus rationem, et usque ad nos-
tram notitiam cuncta deferri: quoniam nos, qui sacerdotum
Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus, incogni-
tis rebus, in cuiusquam partis praeiudicium definire, priusquam
universa, quae gesta sunt, veraciter audiamus. . . ab errore re-
vocatis, nostra auctoritate, quorum fides probata fuerit, muni-
antur (Migne, 54, 733), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἀλλὰ προσέχον-
τος τῇ αἰτίᾳ θέλομεν τοῦ σοῦ φάκτου τὸν λογισμὸν μαθεῖν καὶ παντὶ
ὑπερθῆναι ἄχρι τῆς ἡμετέρας γνώσεως, ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ βουλόμενοι τῶν
ἱερέων τοῦ δεσπότου δικαίας εἶναι τὰς κρίσεις, οὐδὲν δυνάμεθα, μὴ δια-
γνωσθέντων τῶν πραγμάτων, εἴ τινας μέρους πρόκριμα ἀποφῆνασθαι, πρὶν
ἢ τὰ πραχθέντα μετὰ ἀληθείας ἀκούσωμεν. . . ἀπὸ τῆς πλάνης ἀνακληθέν-
των τῇ ἡμετέρᾳ αὐθεντίᾳ, ὧν ἂν δοκιμασθῆ ἢ πίστις ὀχυρωθῶσιν». Πλη-
ροφορηθεὶς τὰ πράγματα παρὰ τῆς μιᾶς μερίδος, ἐπιθυμεῖ, πρὶν ἀποφα-
σίση, ὅπως ἀκούσῃ καὶ τὴν ἄλλην μερίδα, ἵνα ἡ ἀπόφασις εἶναι δικαία.
Ἡ τοιαύτη ἀπόφασις αὐτοῦ φέρουσα τὸ κῆρος καὶ τὴν αὐθεντίαν τοῦ Ρώ-
μης θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὀρθῶς φρονούντων καὶ τὴν ἐπι-
στροφὴν τῶν ἀποπλανηθέντων. Ὁ Φλαβιανὸς παρέσχε τὰς ζητηθείσας
πληροφορίας καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως ὁ Λέων ἀποδεχθῆ τὴν
καταδίκην τοῦ Εὐτυχοῦς, ὅπερ θὰ ἐπέφερε τὴν εἰρήνην καὶ θὰ καθίστα
περιττὴν τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ σχεδιαζομένην σύνοδον (Migne 54, 741 κ. ἐξ.).
Ὁ Φλαβιανὸς δηλονότι ζητεῖ παρ' αὐτοῦ ὅπως προσχωρήσῃ εἰς τὴν γενο-
μένην καταδίκην, ἐνῶ ὁ Λέων συνέλεγε τὰ ἀναγκαιοῦντα στοιχεῖα, ἵν' ἀκρι-
βῶς κρίνῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς ἐν Κων/πόλει ἐνδημούσης συνόδου
καὶ δικάσῃ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς.

Ἀλλὰ πρὶν ὁ Ρώμης ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ Θε-
οδόσιος ὁ Β' ἐξ ὀνόματος καὶ τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ, Βιλεντινιανοῦ τοῦ
Γ', συνεκάλεσε τὴν 30 Μαρτίου 449 σύνοδον ἐν Ἐφέσῳ (Mansi 5, 588
κ. ἐξ.). Ὁ Λέων ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐγκύκλιον τοῦ αὐτοκράτορος τὴν 13
Ἰουνίου παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Εὐτυχῆς «debueritque a sua, quae merito

reprobatur, persuasione discedere, quoniam tamen pietas vestra, quae in honorem Dei religiosissime catholicam diligit veritatem, apud Ephesum constituit synodale iudicium, ut imperito seni ea in qua nimis caligat veritas innotescat: fratres meos Julium episcopum et Renatum presbyterum et filium meum Hilarum diaconem misi, qui ad vicem praesentiae meae pro negotii qualitate sufficerent; et qui eum secum defferrent iustitiae ac benignitatis affectum» (Migne 54, 781 κ. ἐξ.), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ὥφειλεν ἀπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως τῆς ἀξίως ἀποδοκιμαζομένης ἀναλαβεῖν· ὅμως, ἐπέπερ ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια, ἡ εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ τὴν εὐλαβεστάτην καθολικὴν ἀλήθειαν ἀγαπῶσα, τετύπωκε συνοδικὸν κριτήριον ὥστε τῷ ἀπίερω γέροντι τὴν ἀλήθειαν, περὶ ἣν μάλιστα διέσφαλται, φανεροποιηθῆναι, τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἡμετέρους, Ἰούλιον τὸν ἐπίσκοπον καὶ Ρενάτον τὸν πρεσβύτερον καὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν διάκονον Ἰλάρον πέπομφα, τοὺς εἰς τὸν τόπον ἐμὸν κατὰ τὴν τοῦ πράγματος ποιότητα ἀρκεῖν καὶ ἰσχύοντας αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ μεταγαγεῖν διάθεσιν». Ὁ Λέων ἐπιθυμεῖ, ὅπως ὁ Εὐτυχῆς παλινφρόνησις καὶ ἀποτραπῆ ἢ τελικῆ αὐτοῦ καταδίχη. Διὰ τοῦτο γράφων τὴν αὐτὴν ἡμέραν πρὸς τὴν Πουλχερίαν ζητεῖ παρ' αὐτῆς, ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ αἱρετικοῦ, καὶ προσθέτει· «ne autem piissimi principis dispositioni, qua episcopale concilium voluit congregari, nostra videretur praesentia defuisse, fratres meos Iulium episcopum, Renatum presbyterum et filium meum Hilarum diaconem misi, qui vicem praesentiae meae implere sufficerent» (αὐτ. 782), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἵνα δὲ μὴ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως τῇ διανοίᾳ, τὴν σύνοδον τῶν ἐπισκόπων συνελθεῖν θελησάσῃ, δόξῃε τὸ τῆς ἡμετέρας παρουσίας ἀπολιμπάνεσθαι, τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἐμούς, Ἰούλιον ἐπίσκοπον καὶ Ρενάτον τὸν πρεσβύτερον καὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν Ἰλάρον τὸν διάκονα πέπομφα τοὺς εἰς τάξιν τῆς ἐμῆς παρουσίας ἀρκοῦντας». Ἐκ τῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ παρατεθέντων χωρίων τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Λέοντος καταφαίνεται, ὅτι οὗτος ἐν γένει δὲν διέκειτο εὐμενῶς πρὸς τὴν σύγκλησιν τῆς συνόδου, πλὴν οὐδεμίαν ἔνστασιν κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος συγκλήσεως αὐτῆς προβάλλει, δέχεται ἀσυζητητῶς τὴν ἀνάμιξιν ταύτην¹⁾ καὶ συνιστᾷ αὐτῷ τοὺς ἑαυτοῦ ἀντιπροσώπους. Διατὶ δὲν

¹⁾ Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος συγκλήσεως τῆς συνόδου μεταχειρίζεται τὰ ῥήματα *constituere* (Migne 54, 784), *praecipere* (αὐτ. 942), *synthetice jubere* ἢ *velle* (αὐτ. 789. 823. 856. 920. 930. 941).

παρίσταται εἰς τὴν σύνοδον αὐτοπροσώπως, ἀλλ' ἀποστέλλει ἀντιπροσώπους, περὶ τούτου ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις οὐδὲν λέγει, ἐν δευτέρῳ ὅμως πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἐπιστολῇ, κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν γραφείσῃ, ὡς καὶ ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν αὐτὴν, γραφείσῃ τὴν 20 Ἰουνίου, δικαιολογεῖται διὰ δύο ἐπιχειρημάτων· πρῶτον, διότι οὐδὲν προηγούμενον παράδειγμα ὑπάρχει, καὶ δεύτερον, διότι ἡ ἀνώμαλος τῆς Ἰταλίας πολιτικὴ κατάστασις δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας (αὐτ. 795 κ. ἔξ. 811). Ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἐπιστολῆς πληροφοροῦμεθα, ὅτι τῷ Λέοντι ἀπήρσεν ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ ἡ σύνοδος, καὶ ὅτι ἀντὶ τῆς Ἐφέσου προὔτιμα τὴν Κων/πολιν, ἵνα ἔνθα ὁ Εὐθυχῆς ἀπεπλανήθη ἐκεῖ καὶ ἐπιστραφῇ, καὶ ἔνθα κατεδικάσθη, ἐκεῖ καὶ τύχη συγγνώμης: «sed ei, qui in errore est, melius consulatur, si ubi desipuit, ibidem resipiscat; et ubi damnationem meruit, illic indulgentiam consequatur» (αὐτ. 789), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἀλλὰ τούτῳ μᾶλλον τῷ πλανηθέντι κρείττον ἔστι συνελθεῖν· ἐπεὶ περ ἐκείνῳ περὶ ὃ παρεφρόνησε, ἀνανῆψαι ἦν· καὶ ἔνθα τὴν καταδίκην ὑπέμεινε, αὐτόθι καὶ συγγνώμης φιλοτιμίας ἀξιωθήσεται». Ἐκ τῆς δευτέρας πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἐπιστολῆς πληροφοροῦμεθα, ὅτι τῷ Λέοντι ἀπήρσεν πρὸς τούτους καὶ ὁ χρόνος τῆς συγκλήσεως. Ἐν αὐτῇ παραπονεῖται διὰ τὴν βραχεῖαν προθεσίαν, ἣν ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς συγκρότησιν τῆς συνόδου ἔταξεν «augustissimus vero et christianissimus imperator cupiens quam celerime turbata componi, episcopali concilio, quod Ephesi vult haberi, nimium breve et angustum tempus indixit» (αὐτ. 795). Ἄλλ' ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ὁ Λέων ἐν γένει δὲν διέκειτο εὐμενῶς εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς συνόδου καὶ τοῦτο σαφῶς ἐξέφρασεν ἐν δυσὶν ἐπιστολαῖς. Τὴν 20 Ἰουνίου ἔγραφε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα· «praesertim cum tam evidens fidei causa sit, ut rationabilius ab indicenda Synodo fuisset abstinendum, tamen in quantum Dominus juvare dignatur, meum studium commodavi, ut dementiae vestrae statutis aliquatenus pareatur» (αὐτ. 812). Τὰ αὐτὰ ἔγραφε τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ πρὸς τὸν Κων/πόλεως Φλαβιανόν· «et quia clementissimus imperator pro ecclesiae pace sollicitus synodum voluit congregari, quamvis evidenter appareat, rem, de qua agitur, nequamquam synodali indigere tractatu; tamen, frater carissime, subsecutos esse significo, quos in hac re placuit destinare» (αὐτ. 810). Τὸ ζήτημα κατ' αὐτὸν εἶναι τοιοῦτον, ὥστε λογικώτερον θεωρεῖ ν' ἀπείχε τῆς συνόδου, καὶ ἔτι πλέον· τὸ ζήτημα κατ' αὐτὸν δὲν ἔχρηζε συνοδικῆς διαπραγματεύσεως. Οὕτω καίτοι τῷ Λέοντι ἀπήρσεν ὁ

τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς συγκλήσεως τῆς συνόδου, καίτοι ἐφρόνει, ὅτι ἡ σύνοδος ἐν γένει ἦτο περιττή, ἐν τούτοις εἰς οὐδὲν ἕτερον διάβημα προέβη, ἀλλ' ἐδέχθη νὰ μετᾶσχη τῆς τοιαύτης συνόδου καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ.

Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, ὡς γνωστόν, ἐπεκράτησαν οἱ μονοφυσῖται, αἱ δ' ἀποφάσεις αὐτῆς ἀπεκηρύχθησαν ὑπὸ τοῦ Ρώμης Λέοντος. Οὗτος γράφων τὴν 13 Ὀκτ. 449 πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδοσίον τὸν Β' ἔλεγεν· «haec ego, o christianissime et venerabilis imperator, cum iis qui mecum sunt episcopis . . . consilium do . . . ut cuncta maneant intacta, sicut et ante iudicium existebant» (Migne 54, 851 καὶ 823, πρβλ. καὶ 829), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ταῦτα ἐγώ, ὦ χριστιανικώτατε καὶ προσκυνητὲ βασιλεῦ, μετὰ τῶν σὺν ἐμοὶ ἐπισκόπων . . . συμβουλεύω . . . ἵνα πάντα μείωσιν ὀρθῶς, καθὼς καὶ πρὸ τῆς δίκης ἐτύγχανεν». Ὁ Λέων ζητεῖ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὰ πράγματα εἰς τὸ πρὸ τῆς συνόδου καθεστὼς καὶ ἐπομένως διὰ τούτων ἀποδέχεται, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν συνόδων, βεβαίως, ἀν αὐταὶ εἶναι ἐσφαλμέναι. Ἀλλὰ τίς θὰ εἶναι ὁ κριτῆς τῆς ποιότητος τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων; Ὅσα ὁ Λέων περὶ τῆς ἐν ταῖς συνόδοις θέσεως τοῦ Ρώμης φρονεῖ, καὶ περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἀφίνουσιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ὄφειλε ν' ἀκολουθῇ τὴν κρίσιν καὶ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ρώμης, μένει ὅμως ἀόριστος ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὁ αὐτοκράτωρ θὰ ἠμπόδιζε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν συνόδων· ἀπλῶς θὰ ἤρνεῖτο νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ἀποφάσεις ἢ θὰ προέβαινε καὶ εἰς ἀκύρωσιν αὐτῶν; Περὶ τούτου οὐδὲν σχετικὸν δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ περαιτέρω λέγει· «expectent autem majus criterium concilii, in quo ex toto orbe episcoporum numerus congregetur . . . propter appellationem in Flaviani episcopi libello contentam, ut speciale concilium jubeatis in Italiae partibus peragi . . . convenientibusque insuper etiam episcopis ab orientalibus provinciis omnibus . . . ita ut necessarium sit et eadem servare quae nicaenus canon et quae constitutio totius orbis episcoporum praecipit, secundum catholicae ecclesiae consuetudinem et nostrorum Patrum liberam fidem, per quam serenitas vestra stabilitur» (αὐτ. 823, πρβλ. 831. 856. 892. 864), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «περιμείνωσι δὲ τὸ μείζον τῆς συνόδου κριτήριον, ἐν ᾗ ὁ πᾶς ἀριθμὸς τῶν ἐπισκόπων ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης συνάγεται . . . κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ λιβελλοῦ Φλαυιανοῦ τοῦ ἐπισκόπου· ὥστε κελεῦσαι εἰδικὴν σύνοδον ἐν τοῖς τῆς Ἰταλίας ἐπιτελεσθῆναι . . .

συνερχομένων ἔτι καὶ τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν. . . ὥστε καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον παραφυλάξαι, ὅσα ὁ ἐν Νικαίᾳ κανὼν παρακελεύεται, ὅσα τε ὁ ὅρος ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τῶν ἐπισκόπων κατὰ τὸ ἔθος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἡμετέρων πατέρων ἐλευθέραν τὴν πίστιν, δι ἧς ἡ ἡμετέρα γαληνότης συνίσταται». Ὁ Λέων συμφώνως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κων/πόλεως Φλαβιανοῦ ζητεῖ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐν Ἰταλίᾳ σύγκλησιν οἰκουμενικῆς συνόδου.¹⁾ Οὕτως ὁ Ρώμης ὄχι μόνον συγκαλουμένης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος οἴκουμ. συνόδου ἀσυζητητὶ δέχεται τὴν ἀνάμειξιν ταύτην καὶ μετέχει αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ νομίζων ἀναγκαίαν τὴν σύγκλησιν νέας καὶ δὴ ἐν Ἰταλίᾳ οἴκουμ. συνόδου, δὲν προβαίνει αὐτὸς εἰς τὴν σύγκλησιν αὐτῆς, ἀλλ' ἀποτείνεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὅπως δι' αὐτοῦ ἐπιτύχῃ τὴν σύγκλησιν. Τίς ὁ κανὼν, περὶ οὗ ἐν τέλει τοῦ παρατεθέντος χωρίου γίνεται λόγος, φαίνεται καλλίτερον ἐξ ἄλλης πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν γραφείσης ἐπιστολῆς, ἐν ἣ λέγονται τάδε: «quam autem post appellationem interpositam hoc necessarie postuletur, canonum Nicaeae habitorum decreta testantur, quae a totius mundi sacerdotibus constituta, quaeque subter annexa sunt» (αὐτ. 831), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ὅπως γὰρ μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦτο ἀναγκαίως αἰτοῦμεν, τῶν κατὰ Νίκαιαν κανόνων αἱ ψῆφοι μαρτυροῦσιν, αἵτινες ἀπὸ τῶν πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐπισκόπων καθιδρῦθήσαν, ὥσπερ ὑπετάξαμεν». Ἡ πρὸς τὸν Ρώμης ἐκκλησίαν τοῦ Κων/πόλεως Φλαβιανοῦ καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Ρώμης αἵτησις περὶ συγκλήσεως συνόδου παρίσταται σύμφωνος πρὸς τοὺς κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Πρόκειται βεβαίως περὶ τῶν κανόνων τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, οἵτινες ἐν πολλαῖς ἀρχαίαις λατινικαῖς συλλογαῖς ἐτίθεντο ἐν συνεχείᾳ τῶν κανόνων τῆς Α΄ οἴκουμ. συνόδου καὶ ἐξελαμβίνοντο ὡς κανόνες αὐτῆς ἤδη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ρώμης Ἰννοκετίου τοῦ Α΄ (404). Ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Δ΄ οἴκ. συνόδου, μετὰ τὴν μνείαν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Λέοντος, προσαρτᾶται ὁ 4ος κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου (Mansi, 6, 546).

Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Β΄ ἀπέθανε τέλη Ἰουλίου 450, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Μαρκιανὸς κηρυχθεὶς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἐνεστερνίσθη καὶ τὴν ἰδέαν τῆς συγκλήσεως οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἦθελεν ὁμῶς αὐτὴν ἐν

¹⁾ Ὁρίζει γενικῶς τὴν χώραν. Ὁ εἰδικώτερος προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου θὰ ὀρίζετο ἀργότερον καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Πρὸβλ. ἐπιστ. Λέοντος πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἀπὸ 13 Ὀκτ. «habendo intra Italiam concilio et locus constitueretur et tempus» (Migne 54, 835), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν «συνόδου γενομένης ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος ὀρισθῆσεται».

τῇ Ἀνατολῇ. Ὁ Ρώμης Λέων ἔνεκα τούτου καὶ ἔνεκα τῆς ἐν τῷ βυζαντινῷ κράτει ἐπελθούσης μεταβολῆς καθίσταται ἀντιθέτως ἐπιφυλακτικὸς ὡς πρὸς τὴν σύγκλησιν τῆς συνόδου. Ἀπαντῶν τὴν 23 Ἀπριλίου 451 εἰς σχετικὰς ἐπιστολὰς τοῦ νέου αὐτοκράτορος παρατηρεῖ: «nimis autem iniquum est ut per paucorum insipientiam ad conjecturas opinionum et ad carnalium disputationum bella revocemur; tamquam reparata disceptatione tractandum sit utrum Eutyches impie senserit, et utrum Dioscorus judicarit... Quorum multis jam, ut cognovimus, ad satisfactionis remedia conversis et veniam de inconstanti trepidatione poscentibus, non cujusmodi sit fides tenenda tractandum est, sed quorum precibus et qualiter annuendum» (Migne, 54, 918). Δὲν θὰ ἦτο δίκαιον, λέγει, δι' ὀλίγους ἄφρονας νὰ προκαλέσῃ τις νέας δογματικὰς συζητήσεις. Οἱ πλεῖστοι τῶν πλανηθέντων ἔχουσιν ἐπιστρέψει, διὸ νῦν δὲν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ, τίς ἢ ὀρθὴ πίστις, ἀλλὰ τίνες τῶν πλανηθέντων καὶ τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ γίνωσι δεκτοί. Ζητεῖ ἁπλῶς ν' ἀποκλείσῃ τῆς συνόδου τὰς δογματικὰς συζητήσεις ἢ ἐπιθυμεῖ νὰ δεῖξῃ αὐτὴν ὀλοτελῶς περιττὴν; Ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ τούτων παραμένει ἡ ἀμφιβολία αὕτη, πληροφορεῖ ὅμως περαιτέρω τὸν αὐτοκράτορα, ὅτ' πλείονα θὰ καταστήσῃ γνωστὰ διὰ τῆς προσεχῶς ἀναχωρούσης ἀποστολῆς: Ἐκ τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπιστολῆς (9 Ἰουν. 451), τῆς κομισθείσης ὑπὸ τῆς μνημονευθείσης ἀποστολῆς, μανθάνομεν, ὅτι ὁ Λέων ἐπεθύμει τὴν εἰς καταλληλοτέραν περίστασιν ἀναβολὴν τῆς συνόδου. «Synodum vero fieri, ut meminit clementia vestra, etiam ipsi poposcimus. Sed sacerdotes provinciarum omnium congregari praesentis temporis necessitas nulla ratione permittit... Unde opportuniori tempore propitiante Domino, cum firmior fuerit restituta securitas, jubet vestra clementia reservari» (αὐτ. 920). Ζητεῖ τὴν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολὴν τῆς συνόδου, ὡς λόγον παρουσιάζων τὴν ἐν Ἰταλίᾳ πολιτικὴν κατάστασιν, δι' ἣν καθίστατο ἀδύνατος ἢ εἰς τὴν σύνοδον προσέλευσις τῶν ἐπισκόπων τῆς Δύσεως. Γράφων τὴν 19 Ἰουνίου πρὸς τὸν Κων/πόλεως Ἀνατόλιον δίδει αὐτῷ τὸν κανόνα, καθ' ὃν πρέπει νὰ προσενεχθῇ πρὸς τοὺς αἵρετικούς: «hanc regulam mementote servandam» (αὐτ. 923). Οἱ ἐλαφρότερον ἁμαρτήσαντες καὶ ὑπ' ἄλλων παρασυρθέντες νὰ γίνωσι δεκτοί, ἀναθεματίζοντες τὸν Εὐτυχῆ, τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ, οἱ βαρύτερον ἁμαρτήσαντες καὶ τοὺς ἄλλους παρασύραντες πρέπει νὰ παραπεμφθῶσι τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τῆς Ρώμης, ὅστις θ' ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῶν. «maturioribus apostolicae sedis consiliis reservetur, ut examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum

actionibus quid constitui debeat aestimetur» (αὐτ. 923). Ἡ εἰς τὸν Ρώμης παραπομπή τῶν βαρύτερον ἁμαρτησάντων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν παπικὴν ἐκδοχὴν τῶν κανόνων 3-5 τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου (πρβλ. δεκρετάλια Ἰννοκεντίου τοῦ Α΄ 404 πρὸς τὸν Ρουένης Βικτρίκιον καὶ τὸν Τουλούζης Ἐξουπέριον, κεφ. 6). Ὁ Λέων γνωρίζων τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀλλοίας ἀντιλήψεις τῶν ἀνατολικῶν προσθέτει «neque prius in ecclesia, cui te Dominus voluit praesidere, cujusquam talium, ut ante jam scripsimus, nomen ad altare recitetur, quam quid de eis constitui debeat rerum processus ostendat» (αὐτ. 924). Οὐδενὸς τούτων τὸ ὄνομα ἀναγραφῆτω ἐν τοῖς διπτύχοις τῆς ἐκκλησίας τῆς Κων/πόλεως πρὸ ἀποφάσεως τῆς ὁωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

Εἴκοσι καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς συγγραφῆς τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπιστολῆς, δι' ἧς ὁ Λέων ἐξήτει τὴν ἐπ' ἀόριστον ἀναστολήν τῆς συνόδου, ἦτοι τὴν 7 Μαΐου, ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς ἔξ ὀνόματος καὶ τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ συνεκάλεσε τὴν Δ΄ οἴκουμ. σύνοδον, πάντως πρὶν λάβῃ γνώσιν τῆς αἰτήσεως τοῦ Ρώμης, ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ ἀποστολὴ ἐγκαίρως ἔφθανεν εἰς Κων/πολιν καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἐγκαίρως περιήρχετο εἰς χεῖρας αὐτοῦ, ζήτημα εἶναι, ἂν θὰ μετέβαλλεν ἀπόφασιν. Ἵνα ὁ νέος αὐτοκράτωρ ἀφοσιωθῇ εἰς τὰ ἔξωτερικὰ τῆς χώρας ζητήματα, ἐφρόνει, ὅτι ἔπρεπε διὰ μεγάλης συνόδου νὰ λύσῃ ὀριστικῶς τὸ ἐσωτερικὸν ζήτημα καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην. Ὁ Λέων ἀπαντῶν εἰς τὴν προκλήρουξιν τῆς συγκλήσεως τῆς συνόδου, ἔγραψε τὴν 24 Ἰουνίου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὰ ἐπόμενα· «credebamus clementiam vestram id desiderio nostro posse praestare, ut praesenti necessitate respecta, differi ad opportunius tempus sacerdotalem synodum juberetis, ut evocatis de cunctis provinciis sacerdotibus, vere possi esse universale concilium. Sed quia vos amore catholicae fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne devoto obviare viderer arbitrio κτλ.» (Migne 54, 930 πρβλ. 932 κ. ἐξ.). ¹⁾ Ἐν καὶ ἐπεθύμει τὴν ἀναβολὴν τῆς συνόδου, ἐν τούτοις, ἵνα μὴ ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ

¹⁾ Ἐν δυοῖ τοῦ Λέοντος ἐπιστολαῖς ἀπὸ 20 Ἰουνίου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ πρὸς τὴν Πουλχερίαν, κομισθείσας ὑπὸ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, ὡς συστατικαῖς αὐτῶν ἐπιστολαῖς, γίνεται μνεῖα τῆς πρότερον διατυπωθείσης ἐπιθυμίας, ὅπως ἡ σύνοδος συγκληθῇ εἰς εὐθετώτερον καιρὸν καὶ ἐν Ἰταλίᾳ (Migne αὐτ. 941 κ. ἐξ. 942 κ. ἐξ.). Ὁ προσδιορισμὸς οὗτος τοῦ τόπου ἔλειπεν, ὡς εἶδομεν, ἐκ τῶν προηγουμένων πρὸς τὸν αὐτοκράτ. Μαρκιανὸν ἐπιστολῶν, ἀπῆρχε δὲ πολὺ πρότερον ἐν ταῖς πρὸς τὸν αὐτοκρ. Θεοδόσιον τὸν Β΄ ἐπιστολαῖς αὐτοῦ, ὅτε ὁ Λέων ἐξήτει τὴν συγκρότησιν τῆς συνόδου, ὅ δ' αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ἤρνεϊτο.

αὐτοκράτορας, ἀποδέχεται τὴν σύγκλησιν αὐτῆς, ἀποστέλλει ἀντιπροσώπους, τὸν ἐπίσκοπον Πασχασίνον καὶ τὸν πρεσβύτερον Βονιφάτιον, οὔτινες ὁμοῦ μετὰ τῶν προηγουμένων ἀπεσταλμένων, τοῦ ἐπισκόπου Λουκεντίου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου Βασιλείου, ὧς καὶ μετὰ τοῦ Κώου (Κίου) Ἰουλιανοῦ θ' ἀπειτέλουν τὴν ἐν τῇ συνόδῳ παπικὴν ἀντιπροσωπεΐαν. Ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ (26 Ἰουνίου) γράφει πρὸς τὸν αὐτοκράτορα «ego etiam vestris dispositionibus non renitor, optans ut in omnium cordibus catholica fides, quae non potest nisi una esse, firmetur . . . Sequens vero in praedicta civitate non potest vocari concilium, quod in eversionem fidei fuisse constat agitatum» ¹⁾ (εὐτ. 933). Εἰς τὰς διατάξεις τοῦ αὐτοκράτορος δὲν ἀντίσταται, ἐπιθυμῶν τὴν ἐδραΐωσιν τῆς καθολικῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις πάντων. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις τούτοις ἐντύπωσιν κάμουσιν, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἢ φράσις «ne devoto obviare viderer arbitrio», ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἢ φράσις «ego etiam vestris dispositionibus non renitor». Ἀμφοτέραι αἱ φράσεις αὐταὶ δίδουσιν εἰς τὴν ἐννοίαν τὴν χροϊάν, ὅτι ὁ Λέων δὲν θέλει νὰ παράσχη ἀντίστασιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ αὐτοκράτορος, ὥσει ἀκριβῶς ἠδύναστο νὰ παράσχη τοιαύτην. Ὅτι ὁ Ρώμης δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κράτος τοῦ Μαρκιανοῦ, δὲν φαίνεται ἡμῖν μεγάλης σημασίας, διότι ἡ σύνοδος συνεκλήθη ἕξ ὀνόματος ἀμφοτέρων τῶν αὐτοκρατόρων. Τὸ ὕψος τοῦτο τοῦ Λέοντος εἶναι δυνατὸν μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπόρροια τῆς ἀρχομένης νὰ ἐνισχύεται αὐτοπεποιθήσεως τοῦ Ρώμης, εἰς ἣν ἄλλως τε ὄχι ὀλίγον συνετέλεσε καὶ αὐτὸς ὁ Μαρκιανός, ἕτερον δὲ εἶναι τὸ ζήτημα κατὰ πόσον ὁ Λέων ἠδύνατο καὶ πράγματι παθητικῶς ἢ καὶ ἐνεργῶς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς οἰκουμ. συνόδου. ²⁾ Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐδήλωσεν ὅτι δὲν παρέχει τὴν ἀντίστασιν ταύτην καὶ ἔδωκεν ὀδηγίας περὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου: «obtestor et obsecro clementiam vestram ut in presenti synodo fidem, quam beati Patres nostri ab Apostolis sibi traditam praedicarunt, non patiamini quasi dubiam retractari; et quae olim majorum sunt auctoritate damnata, redivivis non permitattis conatibus excitari; illudque potius jube-

¹⁾ Ἡ Δ' οἰκ. σύνοδος, ὡς γνωστόν, ἐμελλεν ἀρχικῶς νὰ συνέλθῃ ἐν Ἐφέσῳ.

²⁾ Βραδύτερον ἕξ ἀφορμῆς τοῦ 23 κ.ιν. τῆς Δ' οἰκ. ἐγρύμψε τῷ αὐτοκράτορι: «alia tamen ratio est rerum saeculorum, alia divinarum» (αὐτ. 995), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἄλλος γὰρ λόγος τῶν κοσμικῶν ἐστὶ πραγμάτων καὶ ἄλλος τῶν θείων». Ἡ θεωρία αὕτη καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ μνημονευθέντος κανόνος διαγωγῆς τοῦ Λέοντος εἶναι συνέχεια καὶ ἐνισχυσις τῶν ἐνταῦθα διατυπωμένων πραγμάτων.

atis ut antiquae Nicaenae Synodi constituta, remota haereticorum interpretatione, permaneant» (Migne 54, 933 κ. ξξ.). Ἐν τῇ συνόδῳ ὁ αὐτοκράτωρ πρέπει νὰ μὴ ἀνεχθῆ, ὅπως συζητηθῆ ἡ καθολικὴ πίστις ὡς δῆθεν ἀμφίβολος καὶ ἀναζήσωσι παλαιόθεν καταδεδικασμένοι διδασκαλῖαι, διατάξῃ δὲ μᾶλλον, ὅπως ἡ ἀρχαία ἐν Νικαίᾳ πίστις διατηρηθῆ, ἀπομακρυνομένης τῆς ἑρμηνείας τῶν αἵρετικῶν. Οὕτω καὶ ὁ Λέων ἀποδέχεται, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ ἀναμιγνύεται εἰς τὰ τῆς συνόδου καὶ καθορίζῃ τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Πρὸς τὸν Κων/πόλεως Ἀνατόλιον ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν γράφων, παραπονεῖται διὰ τὴν μικρὰν προθεσίαν, ἣτις πρὸς συγκρότησιν τῆς συνόδου ὠρίσθη, ἣτις καὶ ἄνευ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν Ἰταλίᾳ ἀνωμάλου πολιτικῆς καταστάσεως θὰ καθίστα ἀδύνατον τὴν προσέλευσιν τῶν ἀναγκαιούντων ἐπισκόπων «mirati sumus congregandae synodo tam angustum tempus appositum, cum etsi nulla necessitas hostilitatis existeret, ipsa interjectorum dierum paucitas necessarios sacerdotes nos evocare non sineret» (αὐτ. 934 κ. ξξ. πρβλ. 941) Ὁ Ρώμης ἀπηύθυνε τὴν 26 Ἰουνίου καὶ πρὸς τὴν σύνοδον ἐπιστολὴν, ἐν ἣ αὐθις ῥητῶς καὶ ἐπισήμως δέχεται, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ συγκαλῆ συνόδους, ἐν τῇ περιστάσει τοῦλάχιστον ταύτῃ θεωρῶν τοῦτο δίκαιον καὶ πλήρες εὐσεβείας «amplectendum est clementissimi principis plenum religione consilium, quo sanctam fraternitatem vestram ad destruendas insidias diaboli et ad reformandam ecclesiasticam pacem voluit convenire» (αὐτ. 937), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «δίκαιον πλήρες εὐσεβείας ὑπάρχον τοῦ γαληνοτάτου βασιλέως τὸ βούλημα, δι' οὗ τὴν ἁγίαν ἑμῶν ἀδελφότητα πρὸς ἀποτροπὴν μὲν τῶν ἐπιβουλῶν τοῦ διαβόλου, τῆς δὲ ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ἀνάκτησιν συνελθεῖν ἐβουλήθη».

Ἄλλὰ τίς ἦ θέσις τοῦ Ρώμης Λέοντος ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις συνόδοις, ἦτοι τῇ ἐν Ἐφέσῳ τοῦ 449 καὶ τῇ ἐν Χαλκηδόνι τοῦ 451; Ἐν τῇ πρὸς τὴν σύνοδον τῆς Ἐφέσου ἐπιστολῇ αὐτοῦ (13 Ἰουνίου 449) ὁ Λέων ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀθθεντίας τοῦ ἀποστολικοῦ αὐτοῦ θρόνου· «religiosa clementissimi principis fides . . . hanc reverentiam divinis detulit institutis, ut ad sanctae dispositionis effectum auctoritatem apostolicae sedis adhiberet: tamquam ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari quid in ejus confessione laudatum sit» (αὐτ. 797), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἡ τοῦ ἡμερωτάτου βασιλέως εὐαγεστάτη πίστις . . . τοῦτο τοῖς θείοις δόγμασι τὸ σέβας ἀπένευμεν, ὥστε πρὸς ἀποτέλεσμα τῆς θείας διατυπώσεως, τῆς ἀποστολικῆς καθέδρου ἐπιθεῖναι τὸ κῦδος ὡς ἂν ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Πέτρου βουλομένη γενέσθαι κατάδηλον

τὸν ἐν τῇ τούτου ὁμολογίᾳ ὑμνούμενον». Ὁ αὐτοκράτωρ δηλονότι ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὰς θείας διατάξεις εἰς τὸ ἔργον τῆς συνόδου ἔβηκε τὸ κῦρος τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ρώμης, ἐπιθυμῶν οὕτω νὰ γίνῃ γνωστὸν τὸ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ μακαρισθέν. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ τὸ πρῶτον ὁ Λέων ὁμιλεῖ περὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἀποστολικοῦ αὐτοῦ θρόνου καὶ τῆς θείας προελεύσεως αὐτῆς, ἥτις διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον θὰ μετεβιβάζετο εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς. Τὸ ῥῆμα *adhibere* κέκεται καὶ τὴν σημασίαν τοῦ *προσθέτειν* καὶ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐπιθέτειν*, ἥ δ' ἑκατέρων τῶν ἑλληνικῶν τούτων ῥημάτων διαφορὰ εἶναι μεγάλη Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπέναντι τῆς συνόδου ὑφίσταται αὐθεντία τις, ἐκ τῆς ἐρεύνης δὲ τῶν ἐκδηλώσεων καὶ τῶν πρὸς τὴν σύνοδον σχέσεων αὐτῆς θὰ καταφανῆ. τίς τῶν δύο τούτων ἐννοιῶν εἶναι προτιμητέα. Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ὁ Λέων ζητεῖ ρητῶς τὴν προεδρείαν τῆς συνόδου ὑπὲρ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ. Ἐν ταῖς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐπιστολαῖς ὁμιλῶν περὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἀναφέρει, ὅτι οὗτοι θὰ μετάρχωσι τῆς συνόδου «*ad vicem praesentiae meae*» (αὐτ. 783. 789), ἐν τῇ πρὸς τὸν Κων/πόλεως Φλαβιανὸν ἐπιστολῇ μεταχειρίζεται τὴν φράσιν «*vice nostra*» (αὐτ. 781), ἐν δὲ τῇ πρὸς τὴν σύνοδος ἐπιστολῇ τὴν φράσιν «*vice mea*» (αὐτ. 799), ἀμφοτέρως βεβαίως συμπληρωτέας διὰ τῆς λέξεως *praesentia*. Αἱ ἀρχαῖαι μεταφράσεις τὰς ἐκφράσεις ταύτας ἀποδίδουσι διὰ τῶν λέξεων *εἰς τὸν τόπον* (ἢ *τὴν τάξιν*) *τὸν ἐμὸν* (ἢ *τῆς ἐμῆς παρουσίας*). Οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι θ' ἀντιπροσώπουον τὸν Ρώμης Λέοντα, ἐπειδὴ δὲ αὐτοπροσώπως οὗτος ἐν τῇ συνόδῳ παριστάμενος θὰ προήδρουν αὐτῆς, ἡδύνατό τις νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκφράσεων διεξεδίκε καὶ ὑπὲρ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ τὴν αὐτὴν θέσιν. Καὶ τί μὲν ἐσκέπτετο καὶ ἐφρόνει ὁ Λέων γράφων ταῦτα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ τις, πάντως ὅμως ρητῶς καὶ σαφῶς δὲν διεξεδίκε ὑπὲρ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ τὴν προεδρείαν τῆς συνόδου. Γνωστὸν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ πρόεδρος τῆς συνόδου διώρισε τὸν Ἀλεξανδρείας Διόσκορον, οὔτε δὲ ὁ Ρώμης, οὔτε οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ διεμαρτυρήθησαν διὰ τοῦτο. Ὁ Λέων γράφων πρὸς τὴν σύνοδον περὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἔλεγεν «*qui vice mea sancto conventui vestrae fraternitatis intersint et communi vobiscum sententia, quae Domino sint placitura, constituentur*» (αὐτ. 799), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «οὔτινες εἰς τὰς ἐμὴν τῇ ἁγίᾳ τῆς ὑμῶν ἀδελφότητος συνόδῳ παρέσσονται καὶ τῇ κοινῇ μεθ' ὑμῶν γνώμῃ τὰ κατὰ Θεὸν ἀρέσκοντα ψηφιοῦνται». Ἡ πρὸς τὴν Γ' οἰκ. σύνοδον (381) ἐπιστολὴ τοῦ Ρώμης Κελεστίνου τὴν ἐν τῇ συνόδῳ θέσιν τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων παρίστα,

ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἐν γένει μὲν ὄν τρόπον καὶ τὸ παρατεθὲν χωρίον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος, μεταξὺ ὅμως ἑκατέρων τῶν ἐπιστολῶν ὑφίστανται αἱ ἐξῆς διαφοραί. Κατὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κελεστίνου οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι θὰ ἐξεβίβαζον εἰς τὴν σύνοδον τὴν ἐπὶ τοῦ Νεστορίου ἀπόφασιν τοῦ Ρώμης, ἐνῶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Λέοντος οὐδὲν τοιοῦτο βεβαίως λέγεται, διότι περὶ τοῦ Εὐτυχοῦς οὐδεμία ἀπόφασιν τοῦ Ρώμης ὑπῆρχεν, ἀλλὰ μόνον τῆς ἐν Κων/πόλει ἐνδημούσης συνόδου, ἣτις ἀκριβῶς ἐφροσιβάλλετο εἰς τὴν νέαν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον. Ὁ Κελεστίνος δητῶς τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἀρχοῦντως σαφῶς τῇ συνόδῳ συνίστα ν' ἀποφύγη τὰς δογματικὰς συζητήσεις (Migne 50, 511 κ. ἑξ.), ἐνῶ ὁ Λέων διὰ τὴν σύνοδον ταύτην τῆς Ἐφέσου οὐδενὶ οὐδεμίαν δητὴν τοῦλάχιστον σύστασιν ἔκαμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Κων/πόλεως Φλαβιανὸν καὶ τὴν Πουλχερίαν καὶ τὴν σύνοδον συνίστα ἀπλῶς ὡς βάσιν νὰ θέσωσι τὴν δογματικὴν αὐτοῦ ἐπιστολὴν (Migne 54, 752. 784. 790. 799). Ἡ δογματικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος περιωρίζετο ν' ἀνασκευάσῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν, δὲν προέβαιεν ὅμως εἰς τὴν ἐπίσημον καταδίκην τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐτυχοῦς, πολλῶ δ' ἤτιον εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ προσέθετεν, ὅτι, ἂν οὗτος δείξῃ μεταμέλειαν, ἀναγνωρίσῃ τὸ δίκαιον τῆς ἐπισκοπικῆς ἀποφάσεως καὶ καταδικάσῃ προφορικῶς καὶ γραπτῶς τὰς ψευδεῖς αὐτοῦ δοξασίας, τότε ἔπρεπεν ἐπεικῶς νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὸν (αὐτ. 756 782). Ἄλλ' οὕτω, δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ, δὲν καθίσταντο περιτταὶ αἱ συζητήσεις; βεβαίως ἡ σύνοδος θὰ ἐκάλει τὸν Εὐτυχῆ ν' ἀποθῆρῖψῃ τὰς αἰρετικὰς αὐτοῦ δοξασίας καὶ ν' ἀποδεχθῆ τὴν ὀρθόδοξον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος διατύπωσιν, προβαίνουσα ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει εἰς τὴν καταδίκην αὐτοῦ, πάντως ὅμως, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Λέοντος, θὰ ὑπῆρχε δι' ἀνταλλαγὴν γνώμων εὐρύτερος χώρος νῦν ἢ ἐπὶ Κελεστίνου, ὅτε ὑπῆρχε καταδικαστικὴ κατὰ τοῦ Νεστορίου ἀπόφασιν τοῦ Ρώμης καὶ διὰ τοῦτο ἐνῶ ἐκεῖνος δητῶς εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀρχοῦντως σαφῶς εἰς τὴν σύνοδον συνέστησεν ἀποφυγὴν δογματικῶν συζητήσεων, ὁ Λέων ὄχι μόνον οὐδεμίαν δητὴν τοιαύτην σύστασιν ἔκαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν σύνοδον ἔγραψε «et communi vobiscum sententia, quae Domino sint placitura, constituent» (αὐτ. 799) ἤτοι καὶ κοινῇ μεθ' ὑμῶν γνώμη τὰ κατὰ Θεὸν ἀρέσκοντα ψηφιοῦνται. Διὰ τῶν λέξεων τούτων ἢ ἐν τῇ συνόδῳ θέσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Λέοντος ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται διάφορος τῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Κελεστίνου, οὔτινες, ὡς εἶδομεν, ἴσταντο ὄχι ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὰ ἄλλα τῆς συνόδου μέλη καὶ ἢ γνώμη αὐτῶν δὲν ἀπετέλει ἀπλῶς παράγοντα τῆς τελικῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἴσταντο ἀπέναντι τῶν ἄλλων μελῶν λαμβάνοντες

κριτοῦ στάσιν ἀπέναντι τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη θέσις καὶ στάσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Κελεστίνου διευποῦτο ὄχι ἐν τῇ πρὸς τὴν σύνοδον ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ μὲν, ἐν ταῖς ἰδιαιτέραις πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐγγράφοις ὁδηγίαις, τὸ δέ, ἐν τοῖς ἐν τῇ συνόδῳ λόγοις αὐτῶν τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων. Περὶ ἰδιαιτέρων ὁδηγιῶν τοῦ Λέοντος πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν, αἱ δ' ἐργασίαι τῆς συνόδου, ὡς γνωστόν, ἔλαβον τοιαύτην κατεύθυνσιν καὶ διεξήχθησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι, καὶ ἂν ἤθελον, δὲν εὖρον ἔδαφος κατάλληλον, ἵνα καὶ διὰ θεωριῶν καὶ ἐμπράκτως παραστήσωσι τὴν θέσιν αὐτῶν, οἷαν ἐν τῇ προηγουμένῃ συνόδῳ οἱ τοῦ Κελεστίνου ἀντιπρόσωποι. Ἐν τῇ μονοφυσικῇ συνόδῳ τῆς Ἐφέσου ἡ δογματικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος παρεμερίσθη, ἐγένετο διεξοδικὴ περὶ τῆς πίστεως συζήτησις, ὁ Εὐτυχῆς ἠθώωθη καὶ οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ, ὁ Κων/πόλεως Φλαβιανός, ὁ Ἀντιοχείας Δόμνος, ὁ Δορυλαίου Εὐσέβιος, ὁ Κύρου Θεοδώρητος καὶ ἄλλοι κατεδικάσθησαν καὶ καθηρέθησαν (Mansi 7. 495)¹⁾. Ὁ Ρώμης Λέων διὰ συνόδου ἐξ Ἰταλῶν ἐπισκόπων ἀπεκέρυξε τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γερόμενα (αὐτ. 6. 24 κ. ἐξ. 509), γράφων δὲ τὴν 13 Ὀκτ. 449 πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Β' ἔλεγεν «antea et ab initio in iis quae facta sunt synodis tantam nos accepimus fiduciam a sanctissimo Petro et principe apostolorum ut potestatem habeamus et veritatis vindicandae pro nostra pace et nemini ipsam liceat, cum munita adeo sit, concutere, dum sine mora laesio remouetur» (αὐτ. 821), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἄνωθεν καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἐν ταῖς γενομέναις συνόδοις τοσαύτην ἡμεῖς εἰλήφαμεν περὶ τῆς πίστεως παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Πέτρου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων, ὡς ἔχειν τὴν αὐθεντίαν καὶ ἐκδικεῖν τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ τῆς ἡμῶν εἰρήνης καὶ μηδενὶ δύνασθαι ὀχυρὰν οὕτως ὑπάρχουσαν παρασαλεύειν, παραχρηῆμα τῆς βλάβης ἀποσειομένης». Ὁ Ρώμης παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἔλαβεν ἀνεκαθεν τὴν ἐν τοῖς συνόδοις αὐθεντίαν, χρησιμοποιουμένην ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εἰρήνης. Διὰ τούτων βεβαίως δὲν θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι ἴσταται ὑπεράνω τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἀλλ' ἀπλῶς χαρακτηρίζει τὴν ἐν αὐταῖς θέσιν τοῦ Ρώμης καὶ δι' ἄλλων λέξεων ἐπαναλαμβάνει, ὅσα ὁ Κελεστίνος συνέστησε τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτοῦ, ὅπως δηλονότι οὗτοι δια-

¹⁾ Ἄν ὁ Φλαβιανός, ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Θεοδώρητος ἔκαμον πραγματικὴν ἐκκλήσιν καὶ εἰς τίνα, τ. ἔ. εἰς τὸν Ρώμης ἢ τὴν ἱεραρχίαν τῆς Δύσεως ἢ εἰς οἰκουμ. σύνοδον, ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς παρούσης διατριβῆς. Περὶ τοῦ ζητήματος ἴδε *Walch*, *Ketzerhist.* VI. 257 κ. ἐξ. 272 κ. ἐξ. *Hefele*, *Conc. Gesch.* II. 378. 390.

τηρήσωσι χριτοῦ στάσιν ἀπέναντι τῶν γνωμῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ μονοφυσικῆς συνόδου, τῆς ὑπὸ τοῦ Ρώμης ἀκριβῶς ληστρικῆς ἀποκληθείσης, δὲν δίδεται ἀφορμὴ νὰ ἐξαρθῇ ἀφετέρου καὶ ἡ αὐθεντία τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ καὶ οὕτω ἀφ' ἑαυτῶν νὰ τεθῶσιν ἐκ παραλλήλου ἡ αὐθεντία τοῦ Ρώμης καὶ ἡ αὐθεντία τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων. Τοῦτο γίνεται περαιτέρω ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ, ὅτε συμφώνως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κων/πόλεως Φλαβιανοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀνάγκης συγκλήσεως οἰκουμενικῆς συνόδου ἐν Ἰταλίᾳ καὶ προτρέπει «*favete catholicis vestro more parentumque vestrorum*» (αὐτ. 831), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετὰφρασιν, «*συνέλθετε τοῖς καθολικοῖς τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ἔθει*». Ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὴν οἰκουμενικὴν σύνοδον αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν διὰ τοῦ Ρώμης αἰτήσιν καὶ τὴν διὰ τοῦ αὐτοκράτορος σύγκλησιν αὐτῆς. Τὸ λύειν τὰ ζητήματα δι' οἰκουμενικῶν συνόδων χαρακτῆριζεται ὡς πάτριον ἔθος τῶν ἀνατολικῶν. Οὕτως ὁ Λέων δὲν θέτει τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ ὑπεράνω τῶν οἰκουμ. συνόδων, ἀλλ' ὄν τρόπον καὶ ὁ Κελεστίνος θέτει αὐτὴν ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτάς. Τοῦτο θὰ φανῇ κάλλιον ἐκ τῆς ἐρεύνης τῆς ἐν τῇ Δ' οἰκουμ. συνόδῳ θέσεως τοῦ Ρώμης.

Ἐνῶ πρὸς τὴν ἐν Ἐφέσῳ μονοφυσικὴν σύνοδον τοῦ 446 οὐδεμίαν, ὡς εἶδομεν, ῥητὴν σύστασιν ἔκαμεν, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς δογματικὰς συζητήσεις, τοῦτο ἐπανειλημμένως ἔπραξε προκειμένου περὶ τῆς Δ' οἰκ. συνόδου (Migne 54, 934. 940. 941), ὄν τρόπον δὲ προκειμένου περὶ τῆς μονοφυσικῆς ἐκείνης συνόδου ἐπανειλημμένως εἶχε συστήσει, ὡς βάσις τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς νὰ τεθῇ ἡ πρὸς τὸν Κων/πόλεως Φλαβιανὸν γνωστὴ δογματικὴ ἐπιστολὴ, οὕτω καὶ νῦν γράφων πρὸς τὴν Δ' οἰκ. σύνοδον (αὐτ. 937) ζητεῖ νὰ καθοδηγήσῃ τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου καὶ νὰ δώσῃ αὐταῖς ὁρισμένην κατεύθυνσιν. Ἀποφυγὴ δογματικῶν συζητήσεων καὶ ἡ δογματικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος θὰ ἦσαν οἱ δύο πόλοι, περὶ οἷς θὰ ἐτρεφετο ἡ σύνοδος. Πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ὁ Λέων εἶχε δώσει γραπτὰς ὁδηγίας, δυστυχῶς ὅμως δὲν περιεσώθη ἡμῖν τὸ σχετικὸν ἔγγραφο. Ἐξ αὐτοῦ ὅμως ἔχομεν ἀποσπάσματα τινὰ καὶ εἰδήσεις, διότι οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι κατὰ τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ἀνακοινώσωσι τινὰς τῶν ὁδηγιῶν τούτων. Οὕτως ἐνθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς πρώτης συνεδρίας, ὁ πρῶτος παπικὸς ἀντιπρόσωπος Πασχασίνος, ἀπήτησεν τὸν ἀπὸ τῆς συνόδου ἀποκλεισμόν τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου διὰ τῶν λέξεων· «*τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ ἐπισκόπου τῆς τῶν Ρωμαίων πόλεως, κεφαλῆς ὑπάρχοντος πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς κατηξίωσε διαλαλῆσαι, ὅπως Διόσκορος μὴ συγκαθεσθῇ τῷ συνεδρίῳ, εἰ δὲ*

ἐπιχειρήσει τοῦτο ποιῆσαι, ἐκβληθεῖ» (Mansi 6. 580 κ. ἐξ.). Ὅτε δὲ οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀντιπρόσωποι ἠρώτησαν τὸν λόγον τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης, ἕτερος παπικὸς ἀντιπρόσωπος, ὁ Λουκῆσιος, εἶπεν· «πρόσωπον γὰρ ἤρπασε κρίνειν, ὅπερ οὐκ ἐκέκτητο καὶ σύνοδον ἐτόλμησε ποιῆσαι, ἐπιτροπῆς δίχα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδ' ἐξὸν γενέσθαι» (Mansi 6. 581). Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ τῆς συγκλήσεως τῆς συνόδου, ἣν ὁ Ρώμης ἀνεγνώριζε τῷ αὐτοκράτορι, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῇ συνόδῳ θέσεως τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, οἵτινες ἐν τῇ ἐν Ἐφέῳ μονοφυσικῇ συνόδῳ εἶχον μὲν παρασιτῆ, δὲν ἐπετράπη ὅμως αὐτοῖς ν' ἀναπτύξωσι δεόντως τὴν ἑαυτῶν ἄποψιν καὶ ἐν ταῖς συζητήσεσι καὶ τῇ λύσει τοῦ ζητήματος νὰ καταλάβωσι τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς θέσιν. Ἄλλην ὁδηγίαν τοῦ Ρώμης πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ πληροφοροῦμεθα ἐξ ἀφορμῆς τοῦ 28 κανόνος τῆς συνόδου ταύτης, ὅστις ἀπονέμει τῷ Κων/πόλεως ἴσα τῷ Ρώμης πρεσβεῖα τιμῆς. Ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης ὁ παπικὸς ἀντιπρόσωπος Πασχασίνος εἶπεν· «ὁ μακαριώτατος καὶ ἀποστολικὸς ἐπίσκοπος μετὰ πολλὰ καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐνετείλατο (καὶ ἀπὸ χάριτος ἀνέγνω): τὸν ὄρον τῶν ἁγίων πατέρων μηδεμιᾶ προπετεῖα ἐλαττοῦσθαι ἢ μειοῦσθαι· φυλακτέσθω τοιγαροῦν τοῦ ἡμετέρου προσώπου ἢ ἀξία πᾶσι τρόποις ἐν ὑμῖν· κἄν τινες τυχὸν πεποιθότες δυνάμει τῶν ἰδίων πόλεων παρασαλεύσαι ἐπεχείρησαν, τούτους ἐκβάλλεσθαι κατὰ τὸ τῷ δικαίῳ πρέπον» (Mansi 7. 444). Ζήτημα εἶναι κατὰ πόσον ὁ Ρώμης Λέων ἐγνώριζεν ἢ προέβλεπε τὴν ὑπὸ τῆς συνόδου μέλλουσαν νὰ λάβῃ χώραν ψήφισιν τοῦ 28ου κανόνος καὶ πιθανώτερον φαίνεται ἡμῖν, ὅτι οὗτος προέβλεπε μόνον ἐπανάληψιν τοῦ 3ου κανόνος τῆς Β' οἰκ. συνόδου, ὅστις τὸν Κων/λεως ἔθετεν ἀπλῶς μετὰ τὸν Ρώμης καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τὴν ἐπανάληψιν ταύτην ἤθελε πάντως νὰ προλάβῃ, ζητῶν τὴν τήρησιν τοῦ κανόνος τῶν πατέρων ἧτοι τοῦ 6ου τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου (325) κανόνος, ὅστις ὁμιλῶν περὶ τῶν ἐξάρχων ἀναφέρει μόνον τὸν Ἀλεξανδρείας, τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ρώμης, οὐδεμίαν δὲ φυσικὰ μνείαν ποιεῖται τοῦ Κων/πόλεως. Ἄλλ' ἢ Δ' οἰκ. σύνοδος δὲν περιορίσθη νὰ ἐπαναλάβῃ ἀπλῶς τὸν 3ον καν. τῆς Β' οἰκ. συνόδου, ἀλλ' ὑπερεθεμάτισεν ἐκεῖνον, δοῦσα τῷ Κων/πόλεως ἴσα πρεσβεῖα τιμῆς πρὸς τὸν Ρώμης.¹⁾ Οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι τὰς σχετικὰς τοῦ Λέοντος ὁδηγίας κατὰ μείζονα λόγον ἠθέλησαν νὰ ἐφαρμόσωσιν εἰς τὴν

¹⁾ Ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι ἡ σύνοδος γράφουσα τῷ Ρώμης Λέοντι ἐχαρκτηρίσθη τὸ πρᾶγμα ὡς ἀπλῆν ἐπικύρωσιν τοῦ σχετικοῦ κανόνος τῆς Β' οἰκουμενικῆς· «ἐβεβαίωσαμεν δὲ καὶ τὸν τῶν ῥν' (150) ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Κ/πόλει συναθροισθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου κανόνα» (Migne 54, 956). πρβλ. καὶ τὴν πρὸς τὸν Λέοντα ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοκράτορος (αὐτ. 974).

παρουσιαζομένην περίπτωσιν καὶ πρὸς αὐτὰς νὰ ῥυθμίσῃσιν τὴν πολιτείαν αὐτῶν. Ἔτερος παπικὸς ἀντιπρόσωπος, ὁ Λουκῆνσιος, ἐπρόσθεσεν· «ὁ ἱποστολικὸς θρόνος ἡμῶν παρόντων προσέταξε πάντα πράττεσθαι» (Mansi 7. 453) καὶ διὰ τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἤθελε ν' ἀποκρούσῃ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος κανόνα, ψηφισθέντα ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν, προσθέσας· «καὶ διὰ τοῦτο εἶ τι δῆποτε πρὸ τοῦ δικαστηρίου παρὰ τοὺς κανόνας τῆ χθὲς ἡμέρα ἐπράχθη ἀπόντων ἡμῶν, τὴν ὑμετέραν ὑπεροχὴν αἰτοῦμεν, ὥστε κελεῦσαι περιαιρεθῆναι, ἵνα μὴ φιλονεικία τις ἐξ ἡμῶν ἐγγένηται τούτοις τοῖς ὑπομνήμασιν, ἀλλὰ γινώσκειν ἡμᾶς σαφῶς, τί τῷ ἀποστολικῷ καὶ πάσης ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ ἐνεγκεῖν ἵνα αὐτὸς ἢ περὶ τῆς οἰκείας τοῦ θρόνου ὕβρεως ἢ περὶ τῆς ἀνατροπῆς τῶν κανόνων δυνηθῆ ἀποφῆνασθαι» (Mansi, αὐτ.). Ἄλλὰ τίς ἢ ἐν τῇ συνόδῳ θέσις τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων; Ὁ αὐτοκράτωρ μέλλον νὰ συγκαλέσῃ τὴν Δ' οἰκ. σύνοδον εἶχε γράψει τέλη Αὐγούστου ἢ ἀρχὰς Σεπτεμβρίου τοῦ 450 τῷ Λέοντι· «διὰ τῆς συγκροτηθείσης ταύτης συνόδου, σοῦ αὐθεντοῦντος, μεγίστη εἰρήνη περὶ πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς καθολικῆς πίστεως ὑπαρχθεῖ» (Migne 54, 900 πρβλ. 908) καὶ μετ' ὀλίγον τὴν 22 Νοεμβρίου τάδε· «εἰ ἀρέσκη τῇ σῆ ὁσιότητι ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη παραγενέσθαι καὶ τὴν σύνοδον ἐπιτελέσαι» (αὐτ. 904). Διὰ τούτων ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἀποδίδει τῷ Ρώμης τὴν σύγκλησιν τῆς συνόδου, ἀλλὰ τὴν προεδρείαν αὐτῆς. Ὁ Λέων γράφων τὴν 26 Ἰουνίου 451 πρὸς τὴν σύνοδον «beatissimi Petri apostoli jure atque honore servato, adeo ut nos quoque suis ad hoc litteris invitaret, ut venerabili synodo nostram praesentiam praeberemus» (αὐτ. 937). κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «φυλαττομένων τῷ θρόνῳ τοῦ μακαριωτάτου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τῶν τε δικαίων καὶ τῆς τιμῆς ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς καὶ ἡμᾶς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοῦτο δι' οἰκειῶν προτραπῆναι γραμμάτων, ἐφ' ᾧ τε τὴν οἰκειῶν παρουσίαν ἡμᾶς παρασχεῖν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ». Ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πρόσκλησις τοῦ Ρώμης, ὅπως μετέσχη τῆς συνόδου, ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι ἄνευ αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνέλθῃ τότε οἰκουμ. σύνοδος, ἦτο βεβαίως σεβασμὸς εἰς τὰ δίκαια τοῦ θρόνου τούτου, ἀλλὰ βεβαίως ὄχι μόνον τοῦτο ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Λέων, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς αὐτὸν προσφορὰν τῆς προεδρείας καὶ τὰς ἄλλας ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ αὐτοκράτορος φιλοφρονήσεις. Ὁ Λέων γράφων τὴν 24 Ἰουνίου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν ζητεῖ ῥητῶς διὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον, τὸν ἐπίσκοπον Πασχασίνον, τὴν προεδρείαν τῆς συνόδου· «quia vero quidam de fratribus . . . contra turbines falsitatis non valuerunt catholicam tenere constantiam, praedictum fratrem et coepiscopum meum vice mea synodo convenit praesidere» (αὐτ. 931). Περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος κάμει

ῥητὸν λόγον καὶ ἐν τῇ πρὸς τὴν σύνοδον μομονενθείῃ ἐπιστολῇ «tamen in his fratribus... me synodo vestra fraternitas aestimet praesidere» (αὐτ. 937), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «πλὴν ἐν τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς... ἐμὲ τῆς συνόδου προεδρεύειν ἢ ὑμῶν ἀδελφότης ἡγείσθω». -- Οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι πρῶτον προήδρευσαν τῆς Δ' οἰκ. συνόδου, τὰς συζητήσεις ὁμῶς καὶ τὰς ἐργασίας αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν διηύθυνον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ αὐτοκράτορος. Ὡς γνωστὸν ἐγένετο διάκρισις ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου, τῆς πρώτης ἀσκουμένης ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀντιπροσώπων τῆς δευτέρας ὑπὸ ἀνωτέρου τὴν τάξιν ἐπισκόπου ἢ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ. Ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι ἀπλῆ ἐφεύρεσις πρὸς συγκάλυψιν τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων θέσεως, δεικνύει αὐτὴ ἡ Δ' οἰκ. σύνοδος, ἥτις γνωστοποιοῦσα εἰς τὸν Ρώμης τὰ πεπραγμένα ἔγραψεν· «ὣν σὺ μὲν, ὡς κεφαλὴ μελῶν, ἡγεμόνευες ἐν τοῖς τὴν σύνταξιν ἐπέχουσι, τὴν εὐνοίαν ἐπιδεικνύμενος, βασιλεῖς δὲ πιστοὶ πρὸς εὐκοσμίαν ἐξῆρχον» (αὐτ. 952). Ὁ Λέων γράφων τοῖς ἐπισκόποις τῶν Γαλλιῶν περὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου ἔλεγεν· «nam fratres mei, qui vice mea orientali synodo praesederunt» (αὐτ. 988). Οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀντιπρόσωποι διηύθυνον τὰς συζητήσεις καὶ τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου, οἱ δὲ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι προϊστάμενοι τῆς ὅλης συνόδου ἠνέχθησαν τὴν τοιαύτην ἀνάμιξιν τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀντιπροσώπων, συμμορφούμενοι πρὸς τὸ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθιεστώ. Ὁ Λέων γράφων τῷ αὐτοκράτορι συνίστα, ὡς εἶδομεν, νὰ μὴ ἀνεχθῆ δογματικὰς συζητήσεις, ἀναγνωρίζων οὕτω τὴν ἐν ταῖς ἐργασίαις τῆς συνόδου ἀνάμιξιν αὐτοῦ, κατὰ πόσον ὁμῶς τοῦτο ἐσήμαινε διαρκῆ καὶ σταθερὰν διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου διὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀντιπροσώπων μένει ἀόριστον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ διάκρισις ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου δὲν ἦτο εὐάρεστος τοῖς παπικοῖς ἀντιπροσώποις, διὸ εὖρον εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀντιλήψεις καὶ ἀξιώσεις. Οὕτω κατὰ τὴν τρίτην συνεδρίαν τῆς συνόδου, ὅτε ἀπουσίαζον οἱ αὐτοκρ. ἀντιπρόσωποι, ὁ παπικὸς ἀντιπρόσωπος Πασχασίνος εἶπεν· «ἔγνωσται πάντως τῇ θεοφιλεῖ ταύτῃ συνόδῳ καὶ πρὸς τὸν μακάριον καὶ ἀποστολικὸν πάπαν Λέοντα θεῖα γράμματα ἀπεστάλθαι, ὥστε αὐτὸν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ παρῆναι καταξιώσαι, ἀλλ' ἐπειδὴ περ οὔτε τὸ τῆς ἀρχαιότητος ἔθος ἔσχκε τοῦτο, οὔτε τοῦ γενικοῦ καιροῦ ἢ ἀνάγκη ἐπιτρέπιν ἐδόκει, τὴν ἡμετέραν βραχύτητα, ἀνθ' ἑαυτοῦ τὰ τῆς ἁγίας συνόδου ἐπέτρεψε καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαῖόν ἐστι ταῦτα, ἅπερ ἂν εἰς μέσον ἀχθῆ, δι' ἡμετέρας λαλιᾶς σκοπηθῆναι» (Mansi 6. 984 κ. ἔξ.). Πράγματι δὲ καθ' ὅλην τὴν τρίτην συνεδρίαν καὶ ἐξωτερικῶς αἱ συζητήσεις καὶ λοιπαὶ

ἐργασίαι τῆς συνόδου διηυθύνοντο ὑπὸ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων καὶ δὴ τοῦ ἐπισκόπου Πασχασίνου. Βεβαίως οὗτος δὲν ἐπεθύμει καὶ δὲν εἶχε ζητήσῃ, ἵνα μόνον κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀντιπροσώπων διευθύνῃ καὶ τὰς ἑξωτερικὰς τῆς συνόδου ἐργασίας, ἀλλὰ μόνον εἰς τοιαύτην περίστασιν εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ διατυπώσῃ τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ ταύτην, ἣτις ὅμως εἰσηκούσθη μόνον ἐφόσον ἀπουσίαζον οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀντιπρόσωποι. Οὗτοι ἐπανεληθόντες ἀνέλαβον αὖθις τὴν ἑξωτερικὴν διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου, τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων περιορισθέντων, ὡς καὶ πρότερον, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παπικὴν ἀντίληψιν ἡ θέσις τοῦ Ρώμης καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἐν τῇ συνόδῳ δὲν ἦτο ἀπλῶς ἡ θέσις προέδρου αὐτῆς. Τοῦτο δείκνυται ἐκ τῶν ἐπομένων. Οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι τὴν καταδίχην τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου ἐξέφρασαν διὰ τῶν λέξεων «ὄθεν ὁ ἀγιώτατος καὶ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης καὶ πρεσβυτέρας Ρώμης Λέων δι' ἡμῶν καὶ τῆς παρουσίας ἀγιωτάτης συνόδου μετὰ τοῦ τρισμακαριωτάτου καὶ πανευφήμου Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου ὁ θεμέλιος ἐγύμνωσεν αὐτὸν τῆς τοῦ ἐπισκόπου καὶ πάσης ἱερατικῆς ἡλλοτριώσεν ἀξίας. Τοιγαροῦν ἡ ἀγιωτάτη αἴτη καὶ μεγάλη σύνοδος τὰ δόξαντα τοῖς κανόσιν ἐπὶ τῷ μνημονευθέντι Διοσκόρῳ ψηφίσεται» (Mansi 6. 1048). Διὰ τῶν λέξεων τούτων προφανῶς ἡ ἐπὶ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐδραζομένη αὐθεντία τοῦ Ρώμης τίθεται ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν αὐθεντίαν τῆς συνόδου. Ἡ ὑπὸ τοῦ Λέοντος τοῖς ἐπισκόποις τῶν Γαλλικῶν πεμφθεῖσα ἔκθεσις τῶν ἐν τῇ Δ' οἰκ. συνόδῳ παπικῶν ἀντιπροσώπων περὶ μὲν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Διοσκόρου λέγει: «ita ut nunc usque adhaerent et beatissimo papae et universali sanctoque concilio: qua de re sacrosanctae communionis consecuti sunt medicinam» (Migne 54, 990), περὶ δὲ τοῦ Διοσκόρου αὐτοῦ τάδε: «unde sanctus ac beatissimus papa caput universalis ecclesiae Leo, per nos vicarios suos, sancta synodo consentiente Petri apostoli praedictus dignitate, qui ecclesiae fundamentum et petra fidei, coelestis regni janitor nuncupatur, episcopali eum dignitate nudavit et ab omni sacerdotali opere fecit extorrem» (αὐτ. 992). Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χωρίοις ὁ Ρώμης καὶ ἡ οἰκουμενικὴ σύνοδος τίθενται ἐκ παραλλήλου, ἐν τῷ δευτέρῳ μάλιστα χωρίῳ μετὰ τινος ὑποχωρήσεως τῆς σημασίας τῆς συνόδου ὁ Ρώμης καθήρесе τὸν Διόσκορον συνευδοκούσης τῆς συνόδου. Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ ἔκθεσις αὕτη ἦτο προωρισμένη διὰ τὰς ἐκκλησίας τῆς Δύσεως.

Οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς συνόδου ὑπέγραψαν ὡς ἑξῆς: ὁ μὲν Πασχασίνος καὶ ὁ Βονιφάτιος ὡς ἀντιπρόσωποι «τοῦ μα-

καριωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου πόλεως Ρώμης Λέοντος», ὁ δὲ Λουκῆνσιος ὡς ἀντιπρόσωπος «τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς πάσης ἐκκλησίας ἐπισκόπου πόλεως Ρώμης Λέοντος» (Mansi 7. 136) ¹⁾. Ὁ 28 κανὼν ἔμενεν ἔξω τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης. Τίς ἢ ἀπέναντι τοῦ κανόνος τούτου διαγωγή τοῦ Λέοντος; Οὗτος γράφων τῷ αὐτοκράτορι τὴν 22 Μαΐου 452 ἔλεγε «ut ausus improbos unitati christianae pacique contrarios ab omni pietatis vestrae abdicetis assensu» (Migne 54, 995), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ὅπως τὰς ἐπιχειρήσεις τὰς ἀναιδεῖς τὰς ἐναντίας τῇ ἐνώσει καὶ τῇ εἰρήνῃ τῶν χριστιανῶν ἀπὸ πάσης συναινέσεως τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας ἀποκηρύξητε». Ὁ αὐτοκράτωρ ὤφειλε ν' ἀποκηρύξη τὸν κανόνα τοῦτον, ἀλλ' ἐν τίνι ἐννοίᾳ ἔλεγε τοῦτο ὁ Λέων, θὰ ἴδωμεν μετ' ὀλίγον. Πρὸς τὸν Κων/πόλεως Ἀνατόλιον ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν ἔγραψεν «et si quid usquam aliter quam illi statuere praesumitur, sine cunctatione cassatur» (αὐτ. 1005), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «καὶ εἴ τι ποτὲ ἄλλως, ἢτερ αὐτοὶ ἐτύπωσαν (οἱ ἐν Νικαίᾳ Πατέρες), ἐπιχειρηθεῖη, ἄνευ ἀμφιβολίας καταργεῖται». Ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματος ἔγκειται, ὅτι αἱ εἰς τοὺς κανόνους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀντιστρατευόμεναι ἀποφάσεις καταργοῦνται. ²⁾ Τέλος πρὸς τὴν Πουλχερίαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπίσης ἡμερομηνίαν ἔγραψε «consensiones vero episcoporum sanctorum canonum apud Nicaeam conditorum regulis repugnantes, unita nobis cum vestrae fidei pietate in irritum mittimus et per auctoritatem Petri apostoli, generali prorsus definitione cassamus» (αὐτ. 1000). Τας εἰς τοὺς κανόνους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀντιστρατευόμενας ἀποφάσεις τῶν ἐπισκόπων, ἠνωμένης μετ' ἡμῶν τῆς σῆς εὐσεβείας, ἀνεργήτους καθιστῶμεν καὶ τῇ ἀθθεντίᾳ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ὀλοτελῶς ἀκυροῦμεν. Διὰ τῆς ἀθθεντίας τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἀκυροῖ τὸν κανόνα, ἵνα ὅμως καταστήσῃ αὐτὸν ἀνεφάρμοστον χεῖρι τῆς ὑποσηριξέως τοῦ αὐτοκράτορος. Οὕτως ἡ ἀθθεντία τοῦ Ρώμης δύναται ν' ἀνακυρώσῃ διάταξιν οἰκουμενικῆς συνόδου, ἀλλὰ τοῦτο ὁ Λέων ῥητῶς λέγει μόνον ἐν τῇ πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἐπιστολῇ, ἐνῶ ἐν ταῖς ἄλλαις τὸν κα-

¹⁾ Περί τοῦ ζητήματος τῆς ὑπὸ τῆς συνόδου, τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ Κ/πόλεως Ἀνατολίου (Migne 54, 958 κ. ἐξ. 974. 984. 1018. κ. ἐξ.) αἰτήσεως, ὅπως ὁ Ρώμης ἐκ νέου ἐπικυρώσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου, καὶ τίς ἡ σημασία τῆς δοθείσης ἐπικυρώσεως (αὐτ. 1028 κξ.), παραπέμπομεν εἰς *F. Funk*, Kirchengesc. Abhandl. I. 87 κ.ἐξ.

²⁾ Πρὸς τὸν Λέοντος ἐπιστ. πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς συνόδου (21 Μαρτ. 453) «infirmum atque irritum erit» (αὐτ. 1031), κατὰ τὴν ἀρχαίαν μετάφρασιν, «ἀνίσχυρον καὶ ἀβέβαιον ἔσται».

νόνα τοῦτον θεωρεῖ μᾶλλον ἄφ' ἑαυτοῦ ἄκυρον. Ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ἐν τῇ πρὸς τὴν Πουλχερίαν ἐπιστολῇ ἐξήγησεν, δύναται ἐξωτερικῶς μόνον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ νὰ παρέμβῃ. Ὡς λόγους τοῦ ἀκύρου ἢ τοῦ ἀκυρωσίμου τοῦ κανόνος τούτου ἀναφέρει δύο πρῶτον, ὅτι ἐθεσπίσθη ἀπόντων τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, καὶ δεύτερον, ὅτι κατὰ τὴν παπικὴν ἀντίληψιν ἀντεστρατεύετο εἰς τὸν 6ον τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου κανόνα. Ταῦτα ἀναπτύσσει ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Μάξιμον ἐπιστολῇ (11 Ἰουνίου 453) «quantum libet amplior numerus sacerdotum aliquid per quorumdam subreptionem decernat, quod illis trecentorum decem et octo Patrum constitutionibus inveniatur adversum, id justitiae consideratione cassetur . . . quod ab illorum regulis et constitutione discordat, apostolicae sedis numquam poterit obtinere consensum» (αὐτ. 104). Δι' αὐτῶν ὁ Λέων ἀρνεῖται ν' ἀναγνωρίσῃ ὅχ¹ μόνον τὸν ἐν ἀπουσίᾳ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ψηφισθέντα 28 κανόνα τῆς συνόδου, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸν Ἱεροσολύμων ἐκχώρησιν τῶν τριῶν Παλαιστινῶν, ἦν καὶ αὐτοὶ οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι εἶχον ἀποδεχθῆ (πρβλ. Le Quien, τόμ. III. σελ. 115 κ. ἐξ.). Δύο ἀνώταται αὐθεντίαι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συνυπάρχωσιν, ἀλλ' ἐφόσον τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἐτίθει, ἢ δὲν ἐλύετο, αἱ σχέσεις τῶν δύο τούτων αὐθεντιῶν ἦσαν κατὰ φυσικὸν λόγον ἀόριστοι καὶ ἀσαφεῖς καὶ αἱ συγκρούσεις μεταξὺ αὐτῶν ἀναπόφευκτοι.

Β. Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ